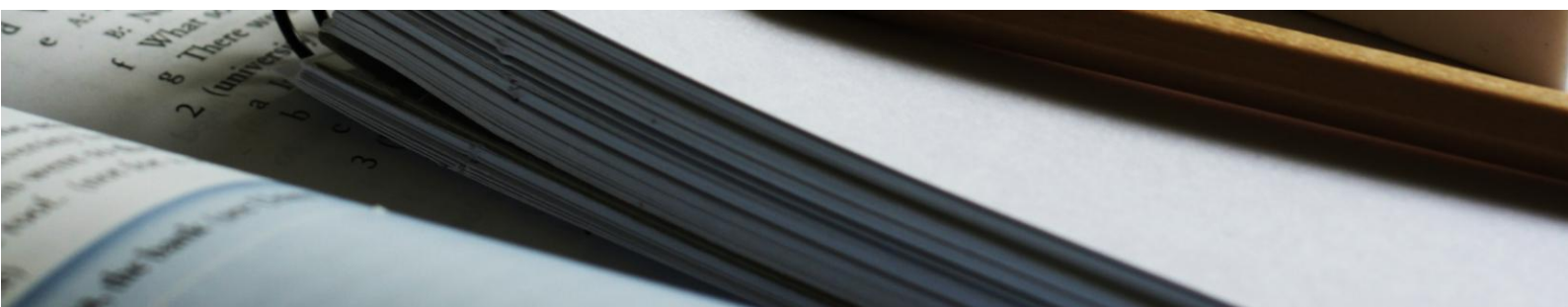

Utbytte av videreutdanning

Deltakerundersøkelsen 2011: Utbytte av deltakelse i Kompetanse for kvalitet

Oxford Research:

NORGE

Oxford Research AS
Kjøita 42
4630 Kristiansand
Norge
Telefon: (+47) 40 00 57 93
post@oxford.no

SVERIGE

Oxford Research AB
Box 7578
Norrländsgatan 12
103 93 Stockholm
Telefon: (+46) 702965449
www.oxfordresearch.se

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20, 4. sal
2000 Frederiksberg C
Danmark
Telefon: (+45) 33 69 13 69
Fax: (+45) 33 69 13 33
office@oxfordresearch.dk

BELGIA

Oxford Research
c/o ENSR
5, Rue Archimède, Box 4
1000 Brussels
Phone +32 2 5100884
Fax +32 2 5100885
secretariat@ensr.eu

Tittel:	Utbytte av videreutdanning
Undertittel:	Deltakerundersøkelsen 2011:Utbytte av deltakelse i Kompetanse for kvalitet
Oppdragsgiver:	Utdanningsdirektoratet
Prosjektperiode:	2010-2011
Prosjektleder:	Jens Rasmussen
Forfattere:	Lars Klewe, Frans Ørsted Andersen, Bent B. Andresen, Beate Topland og Tore Neset.
Forsidefoto:	Stock foto av Stefan G81, id 1212730

Forord

Som ledd i evaluering av Kompetanse for kvalitet- Nasjonal strategi for videreutdanning av lærere, har vi våren 2011 hatt gleden av å undersøke lærernes vurderinger av sitt utbytte av videreutdanningen. Undersøkelsen er gjennomført av Institut for Uddannelse og Pædagogikk ved DPU og Oxford Research AS.

Deltagerundersøkelsen er gjennomført ved hjelp av et elektronisk spørreskjema og omfatter såvel lærere i grunnskolen som lærere i videregående opplæring. I rapporten er tallene vedrørende lærerne i henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring systematisk gjort opp hver for seg. Det betyr at det ikke umiddelbart er mulig å sammenligne tall fra den deltagerundersøkelsen som ble gjennomført 2009-2010 av Rambøll Management ("Videreutdanning 2009-2010. Analyse av deltagerundersøkelsen"), da der de fleste steder i presentasjonene ikke skelnes mellom lærere fra henholdsvis grunnskolen og lærere i videregående opplæring samt lærere i voksenopplæring.

Vi vil benytte anledningen til å takke Utdanningsdirektoratet for oppdraget og for et godt og konstruktivt samarbeid underveis i prosessen. Vi vil også takke deltakerne på work-shopen, informanter utenfor Utdanningsdirektoratet og testpersoner i skolen som har bidratt til utformingen og testingen av spørreskjemaet. Til slutt vil vi takke alle lærerne som tok seg tid til å besvare undersøkelsen.

Kristiansand/København, 15.08.2011

Harald Furre
Adm. dir.
Oxford Research AS

Jens Rasmussen
Professor, Phd
Center for Grundskoleforskning,
DPU

Innhold

Sammendrag	8
Kapittel 1. Innledning.....	9
1.1 Deltakernes utbytte	9
1.2 Metode og datainnsamling	11
Kapittel 2. Hovedfunn og perspektiver.....	12
2.1 Resultater	12
2.1.1 Informasjon om videreutdanningen	12
2.1.2 Om antallet av samlinger	12
2.1.3 Innholdet på videreutdanningen	12
2.1.4 Lærernes vurdering av videreutdanningen	13
2.1.5 Skolenes tilrettelegging for videreutdanning	15
2.1.6 Bakgrunnsopplysninger om deltakerne	15
2.2 Perspektiver	16
Kapittel 3. Bakgrunnsopplysninger om deltakerne i videreutdanning	19
3.1 Kjønn og alder	19
3.2 Ansiennitet	20
3.3 Bostedsfylke	21
3.4 Lærernes utdanningsbakgrunn	22
3.5 Hvilke fag underviser lærerne i grunnskolen i og hvilke fag tar de videreutdanning i	23
3.6 Hvilke utdanningsprogrammer underviser lærerne i videregående opplæring på og hvilke fag tar de videreutdanning i?	25
3.7 Oppsummering	26
Kapittel 4. Skolenes tilrettelegging av videreutdanning.....	28
4.1 Tilrettelegging for Kunnskapsdeling	31
4.2 Oppsummering	32
Kapittel 5. Om videreutdanningstilbudene	34
5.1 Informasjon om videreutdanningen	34
5.2 Om omfanget av samlinger på studiestedene	36
5.3 Innholdet på videreutdanningen	37
5.4 Lærernes vurdering av deres egen kompetanse sett i relasjon til innholdet på videreutdanningen	40
5.5 Oppsummering	42
Kapittel 6. Lærernes vurdering av videreutdanningstilbudene	44
6.1 Videreutdanningens forhold til praksis	47
6.2 Undervisningens forskningsforankring	50

6.3	Lærernes generelle vurdering av læringsutbytte	51
6.4	Lærernes opplevelse av styrket kompetanse	52
6.5	Har videreutdanningen vært som forventet?	53
6.6	Oppsummering	58

Bilag 1: Lærernes kommentarer til deres videreutdanning	63
--	-----------

Tabelliste

Tabell 1: Kjønnfordeling blant deltakere fra grunnskolen og videregående opplæring	19
Tabell 2: Aldersgrupper lærere i grunnskolen og videregående opplæring. Prosentverdier	19
Tabell 3: Lærere i grunnskolen og i videregående opplæring fordelt på antall år de har undervist i skolen. Prosentverdier.	20
Tabell 4: Har du hatt andre yrker enn læreryrket?	20
Tabell 5: Lærernes bostedsfylke fordelt på lærere i grunnskolen og lærere i videregående opplæring	21
Tabell 6: Hvor lang reisetid har du fra hjemsted til studiested?	21
Tabell 7: Hva slags lærerutdanning har du (flere svar kan gis)?	22
Tabell 8: Har du tatt videreutdanning tidligere?	22
Tabell 9: Hvor mange studiepoeng har du fra før i faget du tar videreutdanning i (60 studiepoeng/20 vektall tilsvarer én årsenhet)?	23
Tabell 10: Lærere i grunnskolen: I hvilke(t) av fagene nedenfor og på hvilke(t) trinn underviser du? Prosentverdier av totale antallet respondenter i grunnskolen (n= 451)	23
Tabell 11: Lærere i grunnskolen: Angi hvilket fag du tar videreutdanning i nå	24
Tabell 12: Hvilke(t) undervisningsprogram underviser du på?	25
Tabell 13: Lærere i videregående opplæring: Angi hvilket fag du tar videreutdanning i nå	26
Tabell 14: Har du fått frigjort tid til å studere i løpet av studieåret? Prosentverdier	28
Tabell 15: Hvor enig eller uenig er du i at du har fått frigjort tilstrekkelig tid til å studere?	28
Tabell 16: Hvilke øvrige utgifter forbundet med studiet dekker skoleier? Prosentverdier	28
Tabell 17: Angi hvor enig eller uenig du er i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra "Svært uenig" til "Svært enig". Prosentverdier	29
Tabell 18: Angi hvor enig eller uenig du er i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra "Svært uenig" til "Svært enig". Prosentverdier	30
Tabell 19: Angi hvor enig eller uenig du er i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra "Svært uenig" til "Svært enig". Prosentverdier	31
Tabell 20: I hvilken grad er du enig eller uenig i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra "Helt uenig" til "Helt enig". Prosentverdier	32
Tabell 21: Hvordan har du formidlet erfaringer fra videreutdanningen til dine kolleger? Prosentverdier	32
Tabell 22: Hvordan fikk du informasjon om denne videreutdanningsordningen (flere svar kan gis)?	34
Tabell 23: Har du lest informasjonen om videreutdanningstilbudene som ligger på www.skolenettet.no/kompetanseutvikling ?	34
Tabell 24: Har du hatt nytte av informasjonen på siden?	35
Tabell 25: Har du lest informasjonen om videreutdanningstilbudene som ligger på www.utdanningsdirektoratet.no/kompetanseutvikling ?	35
Tabell 26: Har du hatt nytte av informasjonen på siden?	35
Tabell 27: Hvor mange samlinger har det vært i studiet du har fulgt i år?	36
Tabell 28: Hvilket omfang har hver av samlingene hatt?	36
Tabell 29: Hvordan vil du karakterisere antallet av samlinger i studiet?	36
Tabell 30: Hvilke bruksområder dekker de nettbaserte hjelpemidlene som blir brukt i studiet? (Flere svar kan gis)	37
Tabell 31: I hvilken grad har studiet vært relatert til læreplanen (LK06)? Grader dine svar fra "Ikke i det hele tatt" til "I svært høy grad". Prosentangivelser	37
Tabell 32: Hvor relevant har innholdet på studiet vært i forhold til læreplanen i faget? Grader dine svar fra "Ikke relevant i det hele tatt" til "Svært relevant". Prosentangivelser	38
Tabell 33: I hvilken grad har innholdet i videreutdanningen omhandlet nedenstående? Grader dine svar fra "Ikke i det hele tatt" til "I svært høy grad". Prosentangivelse	39
Tabell 34: I hvilken grad opplever du at du har tilstrekkelige kompetanser angående nedenstående. Prosentangivelser	41
Tabell 35: Hvordan opplever du studiet med hensyn til nedenstående? Fordelt på lærere i grunnskolen og lærere i Videregående opplæring	44
Tabell 36: Hvor tilfreds er du med den generelle måten undervisningen har foregått på når det gjelder nedenstående? Grader dine svar fra "Svært lite tilfreds" til "Svært tilfreds"	44
Tabell 37: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander. Grader dine svar fra "Helt uenig" til "Helt enig". Prosentangivelser	46
Tabell 38: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander. Grader dine svar fra "Helt uenig" til "Helt enig". Prosentangivelser	46
Tabell 39: Hvor enig eller uenig er du i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra "Helt uenig" til "Helt enig". Prosentangivelser	47
Tabell 40: I hvilken grad har du kunnet bruke det du har lært på videreutdanningen i din undervisning? Grader dine svar fra "I svært liten grad" til "I svært stor grad". Prosentangivelser	48
Tabell 41: I hvilken grad bruker du det du har lært på videreutdanningen i din egen undervisningspraksis? Grader dine svar fra "Ikke i det hele tatt" til "I svært høy grad". Prosentangivelser	49

Tabell 42: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om videreutdanningen du deltar på? Grader dine svar fra "Svært uenig" til "Svært enig". Prosentangivelser	50
Tabell 43: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om din videreutdanning? Grader dine svar fra "Helt uenig" til "Helt enig". Prosentangivelser	51
Tabell 44: I hvilken grad opplever du at videreutdanningen har styrket dine kompetanser på følgende områder? Grader dine svar fra "Ikke i det hele tatt" til "I svært høy grad". Prosentangivelser	52
Tabell 45: Har utbyttet av videreutdanningen vært som forventet? Grader dine svar fra "Ikke i det hele tatt" til "I svært høy grad". Prosentangivelser	53

Sammendrag

Det er våren 2011 gjennomført en spørreundersøkelse blant lærere som har deltatt i videreutdanning under Kompetanse for kvalitet. Der er kommet svar fra 451 lærere i grunnskolen og 166 lærere i videregående skole. Svarene viser blant annet følgende:

Tilfredshet og relevans:

Generelt er lærerne meget tilfredse med undervisningen på videreutdanningen. Det gjelder både tilretteleggingen og organiseringen av undervisningen, undervisningsinnholdet, måten undervisningsinnholdet formidles på samt forelesernes faglige, fagdidaktiske og pedagogiske kompetanse.

De fleste lærere opplever at studiet i høy grad har vært relatert til læreplanen (LK06). Lærere i grunnskolen (åtte av ti) opplever større grad av læreplantilknytning enn lærere i videregående (seks av ti).

Lærerne angir at undervisningen i høy grad har omhandlet fag og fagdidaktikk og i mindre omfang pedagogikk. Det er i samsvar med strategiens prioriteringer og delmål for 2009 – 2012.

Rammer for videreutdanning i skolene:

Skolene synes å være flinke til å legge til rette for at lærere kan ta videreutdanning. Nesten alle deltakende lærere fra grunnskolen og videregående skole angir at de har fått frigjort tid til å studere i løpet av studieåret. Men det kan se ut til at videreutdanning med fordel kan settes inn i en større sammenheng i skolene. Fire av ti i utvalget svarer negativt på spørsmål om lærernes videreutdanning planlegges på lang sikt. Nesten halvparten av lærerne mener også at skolene ikke legger til rette for kunnskapsdeling etter at lærere har vært på videreutdanning.

Samlet sett:

Deltakerundersøkelsen 2011 tyder på at strategien for videreutdanning av lærere generelt fungerer godt med hensyn til høgskolenes og universitetenes tilrettelegging og gjennomføring av undervisning, som lærerne finner relevant og givende for sin undervisningspraksis. Deltakerne er gjennomgående svært tilfredse med undervisningsinnholdet, måten undervisningsinnholdet formidles på og forelesernes faglige, fagdidaktiske og pedagogiske kompetanser. Bortsett fra nødvendige løpende justeringer og tilpasninger av de enkelte utdanningstilbud, viser resultatene av Deltakerundersøkelsen 2011 at den nasjonale strategien synes å være på rett spor.

Kapittel 1. Innledning

Formål

Formålet med Kompetanse for kvalitet - strategi for videreutdanning er å styrke elevenes læring og motivasjon i grunnopplæringen ved å øke lærernes faglige, fagdidaktiske og pedagogiske kompetanse gjennom målrettet og landsdekkende gjennomføring av videreutdanning. Strategien skal bidra til å øke læreryrkets status og styrke tilliten til skolens kvalitet.

Fra "Kompetanse for kvalitet – strategi for videreutdanning"

Statlige utdanningsmyndigheter, KS, lærerorganisasjonene, universiteter og høyskoler har gått sammen om å utvikle strategidokumentet: *Kompetanse for kvalitet – strategi for videreutdanning*. Strategidokumentet skisserer rammene for videreutdanning av lærere.

Bakgrunnen for strategien er studier som viser at høy faglig kompetanse betyr mye for elevenes læring. I 2008 ble det publisert en rapport fra Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning om sammenhenger mellom lærerkompetanse og elevers læring (Nordenbo, 2008). Rapporten er en gjennomgang som er gjennomført på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og den hevder at følgende tre kompetanser bidrar til læring hos barn og unge:

- Relasjonskompetanse: Dette handler om å kunne inngå en sosial relasjon til den enkelte elev.
- Regjeldelseskompetanse. Dette handler om kompetanse på klasseledelse og konfliktløsning.
- Didaktisk kompetanse: Dreier seg om å vite hvordan man underviser i det enkelte fag, slik at det bidrar til læring.

Det er derfor en utfordring at 40 prosent av lærerne i grunnskolen ikke har noen faglig fordypning i fagene de underviser i, og bare en femtedel har fordypning på minst ett år i fagene de underviser i.

I Strategidokumentet "*Kompetanse for kvalitet – strategi for videreutdanning*" vektlegges en profesjonsrettet videreutdanning som skal være på høyskole- og universitetsnivå og gi studiepoeng. Til forskjell fra etterutdanning av kortere varighet er videreutdanning vanligvis eksamensrettet og har et visst omfang som gir formell kompetanse i forhold til stillingsstatus og lønnsopprykk.

Målet er å styrke den faglige og pedagogiske kompetansen hos lærere i grunnskolen og videregående opplæring. Satsingen, som følge av strategien, skal gi deltakerne videreutdanning i et omfang på inntil 60 studiepoeng i det enkelte fag eller område. Studiet skal være rettet mot lærere som profesjonsutøvere. Videreutdanningen skal være praksisrettet og gjennomføres som et delstudium i kombinasjon med lærerarbeid. Videreutdanningen skal i første rekke rettes mot fagområder og emner det på landsbasis særlig er behov for å styrke. Satsingen vil omfatte både de som ikke har fordypning i faget fra tidligere og de som har noe fordypning.

Det er denne satsingen på å øke lærernes faglige, fagdidaktiske og pedagogiske kompetanse, som nå evalueres.

1.1 Deltakernes utbytte

Læreren er den personen eleven oftest må forholde seg til gjennom skoledagen og er derfor en sentral person for elevenes læring og utvikling. Generelt vil mange hevde at for å være en god lærer så kreves det noe mer enn bare å kunne sitt undervisningsfag. Lærerkompetansen omfatter en kombinasjon av fagkunnskaper, kunnskaper om undervisning, kunnskaper om læring og kunnskaper om elevene og deres forutsetninger (Shulman,

1987). Dette kaller Shulman for "pedagogical content knowledge" (PCK). Shulman hevder at en del av "pedagogical content knowledge" er å vite hva som gjør et spesielt emne eller fagområde vanskelig eller lett å lære.

Spørsmålet om hvilken kompetanse som bidrar til læring hos barn og unge er da også gjenstand for undersøkelser. I en reviewundersøkelse, som ble gjennomført på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, legger Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning i 2008 til grunn en definisjon for kompetanse som tar utgangspunkt i det de kaller manifest kompetanse. Denne er langt på vei den kompetansen som ikke nødvendigvis er ervervet gjennom formell utdanning og opplæring, men som i stedet manifesterer seg gjennom utøvelsen av et yrke eller oppgave (Nordenbo, 2008, s. 17). Dette er også i overensstemmelse med OECDs definisjon av kompetansebegrepet: "A competence is defined as the ability to meet demands or carry out a task successfully, and consists of both cognitive and non-cognitive dimensions" (Definition and Selection of Competencies (DeSeCo). Vanligvis kategoriserer en kompetanse til å bestå av kunnskaper, ferdigheter og holdninger som kan bidra til å løse problemer og utføre oppgaver. Det betyr at kompetanse har både en kunnskapsdel, en ferdighetsdel og en holdningsdel. Sett i lys av dette vil videreutdanning gi størst effekt når den er knyttet til lærerens daglige virke.

Det er derfor relevant å undersøke om lærere som deltar i videreutdanning opplever at denne gir dem det ekstra som behøves for å være trygg i sin rolle som lærer. Dette konkretiseres i problemstillinger som:

- I hvor stor grad opplever deltakende lærere at de utvikler nye kunnskaper, ferdigheter og holdninger, som styrker dem i deres daglige virke?
- I hvor stor grad opplever deltakende lærere at videreutdanningen har relevans for deres daglige virke?
- I hvor stor grad opplever deltakende lærere at videreutdanningen gir dem en større innsikt i elevenes læreforutsetninger sett inn i den aktuelle fagkonteksten?

Det finnes en rekke teorier for læring og utvikling av lærerkompetanse. I en rekke sammenhenger blir det pekt på at i det som kalles "Communities of practice", er det lovende modeller for å utvikle lærerkompetanse på elevenes strategibruk (N. Perry, 1998; N. Perry, Phillips, & Dowler, 2004; N. E. Perry, VandeKamp, Mercer, & Nordby, 2002). I følge Lave og Wenger er ikke tenkningen om praksisfellesskap nytt. De hevder at alle både hjemme, i arbeidssituasjonen, på skolen og i fritidssituasjoner er medlemmer av slike praksisfellesskap (Lave & Wenger, 2003, s. 132). Sentralt i tenkningen til Lave og Wenger er det de kaller "legitim perifer deltakelse" (legitimate peripheral participation). I dette begrepet legger Lave og Wenger at enhver lærende person deltar i et eller flere lærende fellesskap. Behovet for å mestre kunnskaper og ferdigheter tvinger nye deltakere til å søke full deltakelse i slike læringsfellesskap (Lave & Wenger, 1991, s. 29).

Selv om Lave og Wenger selv primært ikke tenkte skole og utdanning med sin teori (ibid, s 40) så er det likevel innen utdanningsfeltet, hvor fokuset er utvikling av lærerkompetanse, at ideen om praksisfellesskap blir fremhevet spesielt (Palincsar et al., 1998, s. 5). Spørsmålet er hvorfor ideen/modellen "praksisfellesskap" er egnet til utvikling av lærerkompetanse? Det pekes på flere årsaker til det: For det første er det en vesentlig årsak at praksisfellesskap modellen adresserer problemet med en individualistisk og lite utviklende lærerkultur (Hargreaves, 1996; Palincsar et al., 1998). Det hevdes at lærere lærer best gjennom samarbeid med andre lærere (N. E. Perry, Walton, & Calder, 1999, s. 218). Det andre er at modellen representerer en tenkning som langt på vei er i tråd med nyere tenkning rundt hvordan læring og utvikling skjer (Palincsar et al., 1998, s. 6). I tillegg indikerer forskning at lærere behøver veiledning og et langsiktig utviklingsarbeid for å endre undervisning med tanke på elevenes læring (N. E. Perry et al., 1999). En rekke utdanningsforskere har derfor benyttet ideen om læring i praksisfellesskap som grunnlag for å arbeide med kompetanseutvikling hos lærere.

I forlengelsen av dette har vi undersøkt utbytte av videreutdanning for de deltakende lærerne gjennom følgende problemstillinger:

- Opplever de deltakende lærerne at videreutdanningen gir dem nye faglige innfallsvinkler som gir utgangspunkt for refleksjon over egen praksis?
- Opplever de deltakende lærerne et praksisfellesskap med de andre studentene på videreutdanningen?

1.2 Metode og datainnsamling

Undersøkelsen av lærernes utbytte av videreutdanningen foregikk som en nettbasert spørreundersøkelse og ble sendt til samtlige deltakere i studieåret 2010/2011. Undersøkelsen foregikk på den måten at lærerne først fikk en e- post fra Utdanningsdirektoratet, via sitt studiested, der de ble informert om undersøkelsen. Deretter fikk de en e- post fra Oxford Research/DPU med kortfattet informasjon om undersøkelsen, samt en link til selve spørsmålene som det tok om lag 15 minutter å besvare.

I utformingen av spørreskjemaet har vi gjennomført workshop med oppdragsgiver. Etter at skjemaet var ferdig utformet, ble det gjort korrigeringer og testkjøringer i flere omganger, både hos oppdragsgiver og internt hos Oxford Research og DPU. Denne prosessen var viktig og nødvendig i valideringen av spørsmålene som inngikk i spørreskjemaet.

Spørsmålene i undersøkelsen tok utgangspunkt i problemstillingene i forrige avsnitt, i tillegg ble samtlige spørsmål fra fjorårets deltakerundersøkelse, utført av Rambøll ¹, inkludert i årets undersøkelse. I tillegg til bakgrunnsopplysninger om lærerne og skolen de underviser på, var det spørsmål om lærernes holdninger til videreutdanning, faglig utvikling samt opplevelse av egen kompetanse. Videre inneholdt spørreskjemaet spørsmål om lærerens opplevelse av utdannelsestilbudets kvalitet, relevans for egen praksis og utbytte av utdannelsen. Undersøkelsen inneholdt også spørsmål som omhandlet det å gjennomføre et deltidsstudium, samtidig som man arbeider som lærer.

E-postlister over samtlige deltakere, fikk vi fra høyskolene og universitetene med videreutdanningstilbud i regi av "Kompetanse for kvalitet". Spørreskjemaet ble sendt ut 2. mai og det ble sendt to påminnelser: 11. og 19. mai. Den 24. mai ble spørreundersøkelsen lukket. Vi oppnådde en svarprosent på 48,9 fullførte besvarelser. Hvis vi tok med både fullførte og ikke fullførte besvarelser ble svarprosenten 59,0.

¹ Videreutdanning 2009-2010. Analyse av deltakerundersøkelsen. Rambøll 2010

Kapittel 2. Hovedfunn og perspektiver

2.1 Resultater

I det følgende sammenfattes noen av hovedresultatene av undersøkelsen. Til sist i kapittelet følger et avsnitt med perspektiver.

2.1.1 Informasjon om videreutdanningen

Lærerne både fra grunnskolen og den videregående opplæring har primært fått informasjon om videreutdanningsordningen fra deres rektor. Utover dette har en del av dem fått informasjon fra kollegaer, fra tillitsvalgte/fagforening, fra skoleeier, fra Utdanningsdirektoratets sine nettsider og gjennom medier. Kun relativt få har fått informasjon fra høgskolene eller universitetene.

69 % av de deltakende lærere fra videregående opplæring har lest informasjonen om videreutdanningstilbudene som ligger på skolenettet, mens det samme gjelder 59 % av lærerne fra grunnskolen. Stort sett alle som har fått informasjon om videreutdanningstilbudene på denne måten, angir at de i hvert fall til en viss grad har hatt nytte av denne informasjonen.

Omkring to tredeler av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring har lest informasjonen om videreutdanningstilbudene som ligger på utdanningsdirektoratets nettsider. Også her angir nesten alle lærere at de i hvert fall til en viss grad har hatt nytte av denne informasjonen.

2.1.2 Om antallet av samlinger

På stort sett alle studiesteder har det vært et visst antall samlinger. I langt de fleste tilfellene er det snakk om enten 1 – 2 eller 3 – 4 samlinger per semester. 15 % av lærerne fra grunnskolen og 20 % av lærerne fra videregående opplæring angir likevel at det har vært 5 eller flere samlinger per semester. På de fleste studiesteder har de enkelte samlingene vart i 1-2 dager, men en tredjedel av lærerne fra henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring angir likevel at samlingene har strukket seg over 3 dager. 8 % av lærerne fra den videregående opplæring angir at samlingene har strukket seg over mer enn 3 dager.

De fleste av de deltakende lærerne fra henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring synes at antallet samlinger har vært passende. Det er dog henholdsvis 27 % og 16 % av lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring som synes at det har vært for få samlinger.

2.1.3 Innholdet på videreutdanningen

Lærerne fra grunnskolen tar stort sett videreutdanning i Leseopplæring, Matematikk, Norsk, Engelsk og Rådgivning. 90 % av de deltakende grunnskolelærere tar videreutdanning i disse fagene.

Kun få av grunnskolelærerne tar videreutdanning i Fysikk, Kjemi, Grunnleggende ferdigheter i matematikk, yrkesfag, Prosjekt til fordypning, yrkesfag, Mat og helse, Kunst og håndverk, Musikk og Kroppsøving og ingen i samisk.

Blant lærerne fra videregående opplæring er det spesielt mange som tar videreutdanning i Rådgivning, Fysikk, Kjemi og Vurdering av yrkeskompetanse i skole og bedrift, (yrkesfag) I alt 68 % av lærerne fra videregående opplæring tar videreutdanning i disse fagene. I tillegg er det mellom 5 % og 7 %, som tar videreutdanning i

Matematikk 2, Grunnleggende ferdigheter i matematikk (yrkesfag) og Prosjekt til fordypning, (yrkesfag), mens svært få tar videreutdanning i for eksempel norsk, samisk, engelsk eller kroppsøving.

Lærerne er blitt spurt om i hvilken grad deres videreutdanning har handlet om fag og fagdidaktikk, pedagogikk og annet. Dette spørsmålet er blitt stilt vedrørende 15 forskjellige områder.

Områdene som er oppført nedenfor er de områdene hvor flest lærere i henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring har angitt at området har inngått i undervisningen i svært høy grad eller i høy grad. I parentes er det angitt hvor mange av lærerne i henholdsvis grunnskolen og i den videregående skole som har svart at området har inngått i svært høy grad eller i høy grad.

- Faglig kompetanse i egne undervisningsfag (73 %/48 %)
- Kjennskap til læreplaner (53 %/38 %)
- Grunnleggende ferdigheter (å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne, å bruke digitale verktøy) (51 %/28 %)
- Planlegging av undervisning (51 %/34 %)
- Gjennomføring av undervisning (49 %/35 %)
- Organisering av undervisning (45 %/34 %)

På alle disse områdene er det klart færre av lærerne i den videregående skole som angir at disse elementene i høy grad eller i svært høy grad har inngått i undervisningen, men også for lærerne fra den videregående skole er det i disse områdene hvor flest lærere angir at områdene har inngått i undervisningen.

Undervisningen i de forskjellige utdanningstilbudene har spesielt handlet om fag og fagdidaktikk og i mindre omfang pedagogikk.

Flertallet av lærere fra både fra grunnskolen og den videregående skole angir for øvrig at undervisningen i høy grad har vært basert på forskningsresultater og at foreleseren/foreleserne har gitt dem mange litteraturreferanser slik at de kan lese om forskning. Det er betydelig færre som er enige i at foreleseren/foreleserne har presentert egne forskningsresultater for dem. Det er henholdsvis 38 % og 33 % av lærerne fra grunnskolen og den videregående skole som er svært uenige eller uenige i er tilfellet.

2.1.4 Lærernes vurdering av videreutdanningen

Flesteparten av lærerne både fra grunnskolen og den videregående skole er enige i at deres studium i høy grad har vært relatert til læreplanen (LK06). Det mener 81 % av lærerne fra grunnskolen og 62 % av lærerne fra videregående opplæring.

78 % av lærerne fra grunnskolen angir at innholdet i videreutdanningen har vært svært relevant eller relevant i forhold til læreplanen i faget mot kun 60 % av lærerne fra den videregående skole. Omkring 20 % av lærerne fra videregående skole opplever kun i mindre grad at innholdet på studiet har vært relevant i forhold til læreplanen i faget.

Generelt må man også konstatere at det er stor tilfredshet med undervisningen på videreutdanningen blant lærerne både fra grunnskolen og lærerne fra den videregående skole. Dette gjelder tilretteleggingen og organiseringen av undervisningen, undervisningsinnholdet, måten undervisningsinnholdet formidles på, forelesernes faglige, fagdidaktiske og pedagogiske kompetanser.

I det hele tatt ytrer lærerne både fra grunnskolen og den videregående skole seg positivt om høgskolenes og universitetenes undervisning. Kun få er misfornøyd, selv om en mindre del er noe uenige i at undervisningstiden blir brukt effektivt og noe uenige i at det er lett å relatere innholdet i undervisningen til egen undervisningspraksis.

Med hensyn til videreutdanningens forhold til lærernes praksis så opplever henholdsvis 69 % og 63 % av lærerne fra grunnskolen og den videregående skole at foreleserne på videreutdanningen er bevisste om at videreut-

danningen skal være praksisrettet. Blant lærerne fra videregående skole er det likevel 15 % av lærerne som er direkte uenige i at dette er tilfellet.

Langt de fleste lærerne er også enige i at innholdet i videreutdanningen er lett å bruke i deres egen undervisning. Her har 12 % av lærerne fra den videregående opplæring en annen oppfatning.

66 % av lærerne fra grunnskolen synes i svært høy grad eller i høy grad, at undervisningen er lagt opp til at de fortløpende har kunnet bruke det de lærte i deres egen undervisning. Det samme gjelder for et noe mindre antall av lærerne fra den videregående skole (54 %). Det er relativt mange fra den videregående skole (17 %) som i svært liten eller liten grad synes at undervisningen er lagt opp til at de fortløpende har kunnet bruke det de lærte.

Lærerne er også blitt spurt om i hvilken grad de bruker det de har lært på videreutdanningen i deres egen undervisningspraksis.

Blant de lærere som har angitt at et gitt område har inngått i undervisningen er det henholdsvis 81 % og 74 % av lærerne i grunnskolen og den videregående skole som angir at de i svært høy grad eller i høy grad bruker det de har lært vedrørende faglig kompetanse i deres egne undervisningsfag.

På de fleste områder er det forskjell på lærerne i grunnskolen og lærerne i videregående skole i at det er prosentvis flere av lærerne i grunnskolen som opplever at de har brukt det de har lært i deres undervisningspraksis sammenlignet med lærerne fra den videregående skole. Kun på områdene Evaluering av undervisning, Elevvurdering, Klasseledelse/læringsledelse og Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder er det ingen større forskjeller på lærerne i grunnskolen og lærerne i videregående opplæring.

Men alt i alt angir og opplever langt de fleste av lærerne i grunnskolen så vel som de i den videregående skole at de i høy grad har brukt det de lærer på videreutdanningen i sin egen undervisningspraksis.

Generelt sett er det noen forskjeller på svarene fra lærerne i henholdsvis grunnskolen og lærerne i videregående opplæring. I tillegg til at flere av lærerne i grunnskolen er helt enige i at videreutdanningen har gitt utgangspunkt for refleksjon over egen praksis og har gitt dem nye faglige innfallsvinkler, så er det også flere av lærerne i grunnskolen enn av lærerne i videregående opplæring som er helt enige i at videreutdanningen generelt har forbedret deres måte å undervise på, og at videreutdanningen har gitt dem et bredere register av undervisningsmetoder.

Omkring halvparten av lærerne i både grunnskolen og den videregående skole har likevel noe til felles i å være noe uenige i at videreutdanningen har medført at de er blitt flinkere til å arbeide med trivsel i klassen. På samme måte er nærmere halvparten av lærerne i henholdsvis grunnskolen og den videregående skole noe uenige i at videreutdanningen har gjort dem til en bedre klasseleder.

Lærerne både fra grunnskolen og den videregående skole opplever spesielt at videreutdanningen har styrket deres faglige kompetanse i deres eget undervisningsfag.

De aller fleste lærerne fra grunnskolen opplever dessuten at videreutdanningen har styrket deres kompetanse med hensyn til planlegging av undervisning, gjennomføring av undervisning, kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder og organisering av undervisning.

På alle disse områdene er det likevel igjen klart at færre av lærerne i den videregående skole opplever at deres kompetanser er blitt styrket sammenlignet med lærerne i grunnskolen. For eksempel er det kun halvparten av lærerne i den videregående skole som opplever at videreutdanningen har styrket deres kompetanse med hensyn til Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, mens det samme gjelder for 71 % av lærerne i grunnskolen. Omvendt angir 18 % av lærerne i den videregående skole at de slett ikke eller kun i svært liten grad har fått styrket deres kompetanser vedrørende Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, mens det samme gjelder kun for 3 % av lærerne i grunnskolen. Undersøkelsen kan ikke gi et svar på hvorfor det forholder seg slikt. Dette må belyses gjennom de intervjuene som gjennomføres senere.

De fleste lærerne fra grunnskolen og fra den videregående skole angir at utbyttet av deres videreutdanning i svært høy grad eller i høy grad har vært som forventet og kun få angir at dette i liten grad har vært tilfellet. Mange har i et åpent spørsmål kommentert sine svar. Disse svarene bekrefter at lærerne hovedsakelig er godt fornøyd med sin videreutdanning.

Likevel er det slik at kommentarene fra lærerne på Matematikk 2 tyder på at det faglige nivået i undervisningen i for høy grad retter seg mot undervisning i den videregående skole og ikke er særlig anvendbar for undervisning i ungdomsskolen. Dette er kanskje spesielt uheldig da det er langt flere lærere fra grunnskolen enn lærere fra den videregående skole som deltar i videreutdanningen på Matematikk 2. På Matematikk 2 og forøvrig også på Matematikk 1 vil det nok være hensiktsmessig at man tar opp dette problemet.

På Rådgivning 2 har det, etter alt å dømme, vært et uheldig forløp på en av utdanningsinstitusjonene som tilbyr denne videreutdanningen. Mange av lærerne som tar videreutdanning i Rådgivning 2 på denne utdanningsinstitusjonen uttrykker stor frustrasjon over forløpet av sin videreutdanning med hensyn til planlegging, organisering og innhold. Dette blir man nødt til å ta videre med denne institusjonen.

2.1.5 Skolenes tilrettelegging for videreutdanning

Lærerne er blitt stilt en rekke spørsmål vedrørende skolens tilrettelegging for videreutdanning.

Det er et bemerkelsesverdig resultat at 42 % av de deltakende lærerne både fra grunnskolen og den videregående skole er uenige i at lærernes videreutdanning på skolen planlegges på langt sikt, mens kun 20 % og 23 % av lærerne i henholdsvis grunnskolen og den videregående skole er enige i at dette er tilfellet.

Det er også et bemerkelsesverdig resultat at det er så mange lærere både fra grunnskolen (22 %) og den videregående skole (24 %) som er uenige i at lærerne på deres skole oppfordres av skoleledelsen til å delta i videreutdanning. Dette stemmer likevel godt overens med at langt flesteparten av lærerne både fra grunnskolen (91 %) og den videregående skole (84 %) angir at de er svært enige eller enige i at det på deres skole kun er de lærerne som selv ønsker det, som tar videreutdanning. Ca. 20 % av lærerne både fra grunnskolen og den videregående skole er dessuten uenige eller til en viss grad uenige i at videreutdanning av lærerne prioriteres høyt på skolen.

Lærernes svar på en rekke spørsmål vedrørende deres skoles tilretteleggelse for kunnskapsdeling viser også at det på mange skoler kun i liten grad er tilrettelagt for kunnskapsdeling.

48 % av lærerne fra grunnskolen og 46 % av lærerne fra videregående opplæring er således uenige i at skolens ledelse legger til rette for kunnskapsdeling når lærere på skolen har vært på videreutdanning. Kun 20 % og 16 % av lærerne i henholdsvis grunnskolen og den videregående skole er meget enige i dette.

Henholdsvis 52 % og 50 % av lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring er dessuten uenige i at skoleledelsen har lagt til rette slik at de selv kan dele deres nye kunnskap med deres kolleger. Dette stemmer overens med at henholdsvis 41 % og 42 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring er meget enige i at lærerne selv har ansvaret for å legge til rette for kunnskapsdeling når de har vært på videreutdanning.

2.1.6 Bakgrunnsopplysninger om deltakerne

Det er en veldig skjev kjønnsfordeling blant de deltakende lærerne fra grunnskolen, hvor 85 % er kvinner. Kjønnsfordelingen er litt skjev i utvalget enn i populasjonen. Blant de deltakende lærerne fra videregående skole er kjønnsfordelingen nesten lik. Det er en noe mindre representasjon av mannlige lærere i forhold til andelen av menn i videregående opplæring på generelt basis.

Nesten halvparten av lærerne i grunnskolen og en tredjedel av lærerne i den videregående opplæring har minst 16 års undervisningserfaring. Kun få av de deltakende lærerne både fra grunnskolen og den videregående skole er under 30 år, og det er også svært få lærere som har undervist i mindre enn 3 år.

Ca. 60 % av de deltagende lærerne både fra grunnskolen og den videregående skole har tidligere deltatt på videreutdanning. Blant de lærere, som har deltatt på videreutdanning har de fleste kun mellom 16 – 30 studiepoeng. Ikke mer enn ca 20 % av lærerne fra henholdsvis grunnskolen og videregående skole har et antall studiepoeng som tilsvarer en årsenhet.

De deltagende lærere fra grunnskolen underviser fortrinnsvis i norsk, engelsk, samfunnsfag, naturfag og matematikk på forskjellige trinn. Det er likevel også relativt mange som underviser i RLE, kunst og håndverk, musikk og kroppsøving. I tillegg er det relativt mange som underviser i utdanningsvalg på 8. – 10. trinn.

Nesten halvparten, dvs. 44 %, av de deltagende lærerne fra videregående opplæring underviser innenfor utdanningsprogrammet studiespesialisering. I tillegg er det 23 % som underviser innenfor studieprogrammet Helse og sosialfag. Mellom 9 % og 13 % underviser innenfor områdene Bygg- og anleggsteknikk, Design og håndverk, Elektrofag, Restaurant- og matfag, Service og samferdsel, Teknikk og industriell produksjon samt Påbygg generell studiekompetanse. Kun få underviser innenfor studieprogrammene Idrettsfag og Musikk, Dans og drama.

2.2 Perspektiver

Resultatene av undersøkelsen viser at realiseringen av strategien for videreutdanning av lærere generelt fungerer godt med hensyn til høgskolenes/universitetenes tilrettelegging og gjennomføring av undervisning som lærerne finner relevant og givende for deres undervisningspraksis. De deltagende lærere er gjennomgående svært tilfredse med undervisningsinnholdet, måten undervisningsinnholdet formidles på og forelesernes faglige, fagdidaktiske og pedagogiske kompetanser. Bortsett fra nødvendige løpende justeringer og tilpasninger av de enkelte utdanningstilbud, kan man også si at strategien, når det gjelder disse forholdene, er på rett spor.

Det er imidlertid andre resultater av undersøkelsen som, i et videre perspektiv, har betydning for og er en utfordring for den nasjonale strategien for videreutdanning av lærere. Det gjelder på et overordnet plan de rammene hvor strategien skal utfolde seg.

Under overskriften "Et varig system for videreutdanning" finner man følgende i strategidokumentet for videreutdanning:

" Å bygge opp kompetanse i en skole tar tid. Skoleeierne og skolene må derfor ha langsiktige og systematiske planer, og lærernes kompetansebygging må ses som en del av skolens kompetanse. Langsiktighet kreves også for at nødvendige kompetanseutviklingstiltak skal kunne inngå som en naturlig del av skolens ordinære drift. -"

og videre:

" Systemet er avhengig av at det planlegges, prioriteres, budsjetteres og tilrettelegges lokalt, regionalt og nasjonalt for gjennomføring på en måte som gir videreutdanning av høy kvalitet for det pedagogiske personalet og skolene, og slik at videreutdanningen kommer elevene til gode".

I de ovennevnte sitatene snakkes det om nødvendigheten av langsiktige og systematiske planer for videreutdanning ikke bare når det gjelder skoleeierne, men angående den enkelte skole. Hva sier undersøkelsen om dette?

Lærernes svar på en rekke spørsmål vedrørende deres skoles tilrettelegging for videreutdanning og kunnskapsdeling viser at de forutsetninger som er nevnt i strategidokumentet i mange tilfeller ikke er til stede på mange skoler. Det viser seg ved at mange av lærerne i henholdsvis grunnskolen og den videregående skole er *svært uenige eller uenige* i det nedenstående (prosent svært uenige eller uenige i henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring).

- Skoleledelsen har lagt til rette slik at jeg kan dele kunnskapen fra videreutdanningen med mine kolleger (52 %/50 %)

- Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning legger skolens ledelse til rette for kunnskapsdeling (48 %/46 %)
- Ved skolen min er det en forventning om at jeg deler det jeg lærer på videreutdanningen med mine kolleger (47 %/50 %)
- Ved skolen min planlegges lærernes videreutdanning på langt sikt (42 %/42 %)
- Lærerne på skolen min oppfordres av skoleledelsen til å delta på videreutdanning (22 %/24 %)

Man ser også at mange lærere i henholdsvis grunnskole og den videregående skole er *svært enige eller enige* i nedenstående.

- På min skole er det kun de lærerne som selv ønsker det som tar videreutdanning (91 %/84 %)
- Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning, har de selv ansvaret for å legge til rette for kunnskapsdeling (41 %/42 %)
- På skolen min er det ikke noen kunnskapsdeling når lærere har vært på videreutdanning (35 %/31 %)

Når systemet for videreutdanning krever at skolene må ha langsiktige og systematiske planer og systemet er avhengig av at det planlegges, prioriteres, budsjetteres og tilrettelegges lokalt, så synes det nødvendig å bruke de ovennevnte resultatene ved fremtidige justeringer av strategien.

Når resultatene peker i klar retning mot at det på mange skoler kun i liten grad skjer kunnskapsdeling og at videreutdanning av lærerne ikke planlegges på langt sikt kan man blant annet stille seg skeptisk overfor omfanget av transfer. Transfer dreier seg i denne sammenhengen om å bruke det lærerne lærer seg gjennom videreutdanning. Manglende kunnskapsdeling og samarbeid om å bruke det som blir lært gir mindre transfer- og dermed mindre utbytte for skolens praksis av videreutdanningen. Denne utfordringen begrenser seg ikke til videreutdanning av lærere men finnes i nesten all etter- og videreutdanning som ikke er koblet til lokale praksisfellesskaper og praksisendringer som kan motivere deltakerne og styrke deres muligheter for å bruke det de har lært seg på kurser o.l. (Wahlgren, 2009).

Resultatene peker i det hele tatt på store utfordringer man står overfor også når det også i andre sammenhenger er snakk om kvalitetsutvikling av skolen. I Dahl m.fl. (2004) anvendes det et begrep i forbindelse med en større evaluering av satsning på kvalitetsutvikling i den norske grunnskolen, begrepet "kollektivt orienterte skoler" ble brukt om skoler som var mer utviklingsorienterte enn andre skoler som ble kalt "individuellt orienterte skoler". Her dannet man en indeks ut ifra svar fra lærere og rektorer på en rekke spørsmål om blant annet lærernes deltakelse i kompetanseutvikling, grad av samarbeid mellom lærerne og om skolen var preget av samarbeidsånd. Det viste seg at kollektivt orienterte skoler på en lang rekke områder skilte seg markant ut fra individuell orienterte skoler, ved at for eksempel lærernes vurdering av elevenes læringsutbytte på en rekke områder ble vurdert mer positivt på kollektivt orienterte skoler enn på individuell orienterte skoler. Det er i tillegg interessant at man fant en positiv og statistisk signifikant sammenheng mellom graden av kollektiv orientering og:

- Om initiativer fra skolens ledelse har bidratt til endringer i arbeids- og organisasjonsformer i de siste 2-3 år
- Om initiativer fra skolens ledelse har medvirket til endringer i lærerens bruk av arbeidsmåter i de siste 2-3 år
- Om det er en felles holdning på skolen blant lærerne i forhold til hvilken retning skolen skal utvikles
- Om lærerne og skolens ledelse har en felles holdning i forhold til hvilken retning skolen skal utvikles
- Om lærernes arbeid blir systematisk evaluert av skolens ledelse
- Om rektorene bruker organisering av lærernes arbeid som et virkemiddel til kvalitetsutvikling.
- Om skolens ledelse arbeider tett sammen om utvikling på skolen.

Resultatene fra den ovennevnte undersøkelsen (Dahl m.fl., 2004) understreker den store betydning skolens kultur har for kvalitetsutvikling og den peker på betydningen av skoleledelse.

En dansk undersøkelse peker også på skoleledernes sentrale betydning når det gjelder kvalitetsutvikling av skolen. Her har man gjennomført en undersøkelse av hva som kjennetegner skoler som ble karakterisert som henholdsvis "høyt presterende" og "lavt presterende" skoler med hensyn til de resultater elevene oppnådde

(Mehlbye, J. og Ringsmose, C. 2004). Ett av forholdene man fokuserte på i undersøkelsen var skoleledelsens betydning. Undersøkelsen viste at en rekke karakteristikk ved skoleledelse kjennetegnet de høyt presterende skolene. De høyt presterende skolene er blant annet karakterisert med en klar og tydelig ledelse med synlige og tydelige beslutningsveier. Skoleledelsen er synlig i hverdagen, noe som blant annet betyr at skolelederen besøker klassene som en del av sitt pedagogiske tilsyn. Skolelederen har tilsynsansvar, veileder sitt personale og gjennomfører regelmessige medarbeidersamtaler og samtaler med lærerteam. Det er et aktivt samspill eller dialog mellom ledelse og lærere om skoleutviklingen, noe som overføres i skolens virksomhetsplan.

En vesentlig hindring for at skolelederen kan handle slik det er nevnt ovenfor kan være omfanget av skoleleders administrative byrder. Hvis disse er for store så er det risiko for en forvrenging av skoleleders arbeid slik at skoleleders tid primært vil gå til rent administrative oppgaver og kun i mindre grad gå til å ivareta pedagogiske forhold. At dette problemet eksisterer i Norge var noe man så tydelige tegn på i grunnskolenes tilstandsrapporter fra 2002 (Dahl, m.fl. 2004). Det ble rapportert fra stort sett alle fylker på det tidspunktet om en utvikling hvor kommunene delegerte mer og mer myndighet til de enkelte skolene. Det hadde oppstått en gradvis desentralisering fra kommune til skole når det gjaldt personale, budsjett og pedagogisk utviklingsarbeid, men også i mange tilfeller på enkeltvedtak. Denne utvikling gav problemer ettersom skolelederne ifølge tilstandsrapportene ofte ikke hadde tilstrekkelig administrativ kompetanse til å ivareta nye oppgaver. Intervjuer med skoleledere bekreftet dette problemet, ettersom skolelederne hadde en mening om at den økte desentraliseringen ville føre til at de ville få mindre tid til å drive de pedagogiske sider av kvalitetsutviklingen på grunn av de økte administrative byrdene.² Dette forholdet er kanskje også med på å forklare at det i en del tilfeller rapporteres om vanskeligheter med å rekruttere skoleledere. (Dahl, m.fl. 2004).

Det er ingen enkle løsninger på de ovennevnte problemene, hvis man ser isolert sett på skoleleders rolle i lys av den manglende planlegging av lærernes videreutdanning og manglende tilrettelegging for kunnskapsdeling på mange skoler, så kunne man i forbindelse med strategien for videreutdanning av lærere overveie å tilby skolelederne videreutdanning i strategisk skoleledelse med fokus på langsiktig planlegging av lærernes videreutdanning og tilrettelegging for kunnskapsdeling på skolen. En utvikling av skoleledernes kompetanser på disse områdene ville i tillegg kunne støtte opp under en utvikling i retning av mer "kollektivt orienterte" skoler, hvilket sannsynligvis vil bidra til at strategien for et varig system for videreutdanning av lærere kan få suksess på langt sikt.

Til sist ønsker vi å nevne at økonomien er en annen utfordring for strategien for lærernes videreutdanning. Til tross for at lærerne i Norge viser stor interesse for å ta videreutdanning så setter økonomien noen begrensninger for hvor mange som får oppfylt sine ønsker. Dette vises ved at mens nesten 4.000 lærere søkte om videreutdanning så fikk kun ca. 1.500 lærere innvilget opptak. Det er et godt stykke fra regjeringens målsetning om at ca. 2.500 lærere skal gå på videreutdanning årlig. Ifølge Aftenposten (9. juni 2011) skyldes det kommunenes økonomi. Kostnadsnøkkelene er i øyeblikket at kommunene og staten hver betaler 40 % av regningen for videreutdanningen og den enkelte lærer de siste 20 %. Her er det ikke snakk om små beløp, beregninger viser at hver studieplass koster ca. 300.000 kr. pr lærer.

² I Finland er dette problemet tilsynelatende mindre på en del skoler, mange skoleledere i Finland har tilsynelatende færre administrative byrder enn deres nordiske kolleger. Dermed har de bedre tid til i det daglige å følge med i de konkrete undervisningsmessige problemene og utfordringene, holde tilsyn og gi råd til lærerne om pedagogiske og didaktiske forhold og dermed også har mer fokus for betydningen av kunnskapsdeling og langsiktig strategisk kunnskapsdeling (F. Ø. Andersen, 2010).

Kapittel 3. Bakgrunnsopplysninger om deltakerne i videreutdanning

I dette avsnittet presenteres noen bakgrunnsopplysninger om lærerne i henholdsvis grunnskole og videregående opplæring som deltar i videreutdanning og som har deltatt i spørreundersøkelsen. Bakgrunnsopplysningene dreier seg om kjønn, alder, ansiennitet, bosted (fylke), lærernes utdanningsbakgrunn, hvilke fag/programmer lærerne underviser i, samt hvilke fag lærerne tar videreutdanning i.

3.1 Kjønn og alder

Tabell 1: Kjønnsfordeling blant deltakere fra grunnskolen og videregående opplæring

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Mann	73	70	16	42
Kvinne	379	96	84	58
Totalt	451	166	100	100

Tabell 1 viser andel menn og kvinner som deltok i undersøkelsen. Blant lærerne i videregående opplæring er det litt færre menn enn kvinner, men det er ikke snakk om en markant skjev kjønnsfordeling. Det er derimot en meget skjev kjønnsfordeling blant lærerne i grunnskole, hvor vi finner en større andel kvinner.

Med hensyn til den skjeve fordelingen blant lærerne i grunnskolen ser det ut til at andel kvinnelige lærere er høyere i gruppen av respondenter enn den er blant lærerne i grunnskolen generelt sett. Nøkkeltall fra Skoleporten (www.utdanningsdirektoratet.no/skoleporten) viser at det i 2010/2011 var 74 % kvinner og 26 % menn blant lærerne i grunnskolen. Det er ikke klart om denne skjevheten i kjønnsfordeling blant deltakerne i undersøkelsen skyldes at kvinnelige lærere er overrepresentert blant lærerne som deltar i videreutdanning eller om de kvinnelige deltakerne i videreutdanning har vært mer tilbøyelig til å svare på det elektroniske spørreskjemaet.

Når det gjelder lærere i videregående opplæring, viser nøkkeltallene at det var 51 % menn og 49 % kvinner blant disse lærerne i 2010/2011. Kjønnsfordelingen er litt mer skjev blant lærerne fra videregående som deltar i undersøkelsen.

Tabell 2 viser lærernes aldersfordeling.

Tabell 2: Aldersgrupper lærere i grunnskolen og videregående opplæring. Prosentverdier

	Grunnskolen	Videregående opplæring
Under 30 år	4	4
30 – 39 år	31	24
40 – 49 år	39	43
50 – 59 år	26	27
60 år og over	1	1
Totalt antall	451	166

I undersøkelsen er det meget få lærere under 30 år som deltar, dette gjelder både for grunnskole og videregående opplæring. Resten fordeler seg jevnt over aldersgruppene opp til 60 år.

I en tidligere undersøkelse fra NIFU STEP³ var opp mot halvparten av lærerne i den videregående opplæring 50 år eller mer. Slik det fremkommer i Tabell 2, er det kun en fjerdedel av lærerne som deltar i denne undersøkelsen som er 50 år eller mer. Dett kan tyde på at de lærerne i videregående opplæring som er under 50 år er mer tilbøyelige til å delta i videreutdanning enn deres eldre kolleger.

3.2 Ansiennitet

Tabell 3: Lærere i grunnskolen og i videregående opplæring fordelt på antall år de har undervist i skolen. Prosentverdier.

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Under ett år	0	0	0	0
1 – 2 år	9	1	2	1
3 – 5 år	36	22	8	13
6 – 10 år	81	44	18	27
11 – 15 år	118	42	26	25
16 – 20 år	100	24	22	14
Over 20 år	107	33	24	20
Totalt	451	166	100	100

Det er svært få lærere både fra grunnskolen og videregående opplæring som har undervist i mindre enn 3 år. De fleste lærerne har minst 6 års undervisning bak seg. Nesten halvparten av lærerne i grunnskolen og en tredjedel av lærerne i den Videregående opplæring har minst 16 års undervisningserfaring.

Lærerne har tillegg til ansiennitet blitt spurt om de har hatt andre yrker enn læreryrket, jfr. Tabell 4.

Tabell 4: Har du hatt andre yrker enn læreryrket?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	265	63	59	38
Ja	186	103	41	62
Totalt	451	166	100	100

Det er spesielt lærere fra Videregående opplæring som har hatt andre yrker, her finner vi nesten to tredjedeler av lærerne, mens kun en av ti lærere i grunnskolen har hatt andre yrker.

³ Turmo, A. og Aamodt, Per. O. (2007). *Pedagogisk og faglig kompetanse blant lærere i Videregående opplæring– en kartlegging*. NIFU STEP.

3.3 Bostedsfylke

Tabell 5: Lærernes bostedsfylke fordelt på lærere i grunnskolen og lærere i videregående opplæring.

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Østfold	23	14	5	8
Akershus	40	29	9	17
Oslo	73	14	16	8
Hedmark	21	8	5	5
Oppland	12	4	3	2
Buskerud	24	13	5	8
Vestfold	22	0	5	0
Telemark	23	7	5	4
Aust-Agder	5	6	1	4
Vest-Agder	5	5	1	3
Rogaland	37	4	8	2
Hordaland	64	14	14	8
Sogn og Fjordane	0	1	0	1
Møre og Romsdal	23	7	5	4
Sør-Trøndelag	25	15	6	9
Nord-Trøndelag	11	1	2	1
Nordland	26	13	6	8
Troms	13	5	3	3
Finnmark	4	6	1	4
Totalt	451	166	100	100

Det er spesielt mange av lærerne i grunnskolen som kommer fra Oslo (16 %), Hordaland (14 %) og Akershus (9 %). Svært få lærere i grunnskolen kommer fra Aust-Agder, Vest-Agder og Finnmark, mens ingen av dem er fra Sogn og Fjordane.

Blant lærerne fra Videregående opplæring finner vi en stor andel fra Akershus (17 %), og her er det også svært mange fra Østfold (8 %), Oslo (8 %), Buskerud (8 %), Hordaland (8 %), Sør-Trøndelag (9 %) og Nordland (8 %). Ingen lærere i den Videregående opplæring kommer fra Vestfold, mens fylkene Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag er representert med kun én lærer hver.

Lærerne ble videre spurt om deres reisetid til studiestedet.

Tabell 6: Hvor lang reisetid har du fra hjemsted til studiested?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Under 2 timer	267	59	59	36
2-5 timer	140	67	31	40
5-8 timer	31	29	7	17
Mer enn 8 timer	13	11	3	7
Totalt	451	166	100	100

59 % av lærerne i grunnskolen har under to timers reisetid til studiestedet. Det er prosentvis betydelig flere enn man finner blant lærerne i den Videregående opplæring hvor det til gjengjeld er prosentvis dobbelt så mange lærere som har 5 timer eller mer til deres studiested enn hva som tilfellet blant lærerne i grunnskolen.

3.4 Lærernes utdanningsbakgrunn

Tabell 7: Hva slags lærerutdanning har du (flere svar kan gis)?

	Antall		Prosent av lærere som har besvart spørsmålet	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole (n=451)	Videregående opplæring (n=166)
Førskolelærer, 3 årig	12	1	3	1
Førskolelærer, 3 årig + ett års relevant videreutdanning	47	4	10	2
Allmenlærer, 2 årig	9	0	2	0
Allmenlærer, 3 årig	76	7	17	4
Allmenlærer, 4 årig	185	12	41	7
Faglærer, 3 årig	14	9	3	5
Faglærer, 4 årig	16	9	4	5
Faglærer, 4 årig + minimum 60 studiepoeng faglig fordypning	49	21	11	13
PPU yrkesfaglærer	7	46	2	28
PPU allmennlærer	42	37	9	22
Yrkesfaglærer, 3 årig	2	10	0	6
Yrkesfaglærer, 4 årig	1	4	0	2
Yrkesfaglærer, mer enn 4 år	2	11	0	7
Ikke godkjent lærerutdanning, lavere grads utdanning på universitet/høgskolenivå	5	5	1	3
Ikke godkjent lærerutdanning, høyere grads utdanning på universitet/høgskolenivå	9	22	2	13
Ikke godkjent lærerutdanning, doktorgrad	1	0	0	0
Annen ikke godkjent lærerutdanning	3	1	1	1
Totalt	480	199	106	119

Det er svært mange av lærerne i grunnskolen som har en 4-årig allmenlærerutdanning (41 %), mens 17 % har en 3-årig allmenlærerutdanning. Et fåtalls lærere (2 %) har kun en 2-årig allmenlærerutdanning. Relativt mange har en 3-årig førskoleutdanning supplert med ett års relevant videreutdanning (10 %). Utover dette er det også relativt mange som har faglærerutdanning + minimum 60 studiepoeng faglig fordypning. De færreste av lærerne fra grunnskolen har en ikke-godkjent lærerutdanning.

Blant lærerne i videregående opplæring er det spesielt mange som er PPU yrkesfaglærere (28 %) og PPU allmennlærere (22 %). Videre er det svært mange som har en 4-årig faglærereksamen, herav har mange supplert dette med minimum 60 studiepoeng faglig fordypning (13 %). Det bemerkes at 13 % av lærerne i videregående opplæring ikke har en godkjent lærerutdanning, men en høyere grads utdanning på universitet/høgskolenivå.

Lærerne er dessuten blitt spurt om de har deltatt på videreutdanning tidligere, jfr. Tabell 8.

Tabell 8: Har du tatt videreutdanning tidligere?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	172	65	38	39
Ja	279	101	62	61
Totalt	451	166	100	100

Flesteparten av lærerne både i grunnskolen og i den videregående opplæring har tatt videreutdanning tidligere, men det er kanskje viktig å merke seg at ca. fire av ti lærere i henholdsvis grunnskole og videregående opplæ-

ring aldri har tatt videreutdanning tidligere selv om nesten alle lærerne har undervist i mer enn tre år, jfr. Tabell 3.

Lærerne ble videre spurt om hvor mange studiepoeng de hadde fra før i akkurat det faget de tar videreutdanning i. jfr. Tabell 9.

Tabell 9: Hvor mange studiepoeng har du fra før i faget du tar videreutdanning i (60 studiepoeng/20 vekttall tilsvare én årsenhet)?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
0 – 15 studiepoeng	163	62	36	37
16 - 30 studiepoeng	183	55	40	33
31 - 60 studiepoeng	68	14	15	8
Over 60 studiepoeng	20	20	4	12
Vet ikke	18	15	4	9
Totalt	451	166	100	100

Henholdsvis 36 % og 37 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring har svart i kategorien 0-15 studiepoeng. Dette tilsvarer det antallet lærer som har svart at de ikke har tatt videreutdanning tidligere, jfr. forrige tabell 7. Blant de øvrige lærerne som har tatt videreutdanning har de fleste kun mellom 16-30 studiepoeng. Den største andelen (20 %) av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring har et antall studiepoeng som tilsvarer en årsenhet.

3.5 Hvilke fag underviser lærerne i grunnskolen i og hvilke fag tar de videreutdanning i

Lærerne i grunnskolen ble spurt om hvilke fag de underviser i, jfr. tabell 10.

Tabell 10: Lærere i grunnskolen: I hvilke(t) av fagene nedenfor og på hvilke(t) trinn underviser du? Prosentverdier av totale antallet respondenter i grunnskolen (n= 451)

	1.-4. trinn	5.-7. trinn	8.-10. trinn	Voksenopplæring
Norsk	30	18	18	1
Engelsk	19	13	17	0
Tysk	0	0	3	0
Fransk	0	0	2	0
Spansk	0	0	2	0
Samfunnsfag	18	12	14	0
Naturfag	17	8	13	0
Matematikk	22	13	21	0
RLE (Religion, livssyn og etikk)	17	8	10	0
Kunst og håndverk	15	8	7	0
Musikk	14	8	5	0
Mat og helse	6	4	6	0
Kroppsøving	15	9	11	0
Utdanningsvalg	0	0	15	1
Annet	4	4	8	1

Mange av de deltagende lærerne fra grunnskolen underviser i Norsk, Engelsk, Samfunnsfag, Naturfag og Matematikk på de ulike trinnene. Det er likevel også mange som underviser i RLE, Kunst og håndverk, Musikk og Kroppsøving. Det er ikke mange av lærerne som underviser i andre fremmedspråk enn engelsk. Det er relativt mange som underviser i utdanningsvalg på 8. – 10. trinn.

Lærerne ble i tillegg spurt om hvilket fag de tar videreutdanning i, jfr. tabell 11.

Tabell 11: Lærere i grunnskolen: Angi hvilket fag du tar videreutdanning i nå

	Antall	Prosent av lærere som har besvart spørsmålet (n = 452)
Norsk 1	32	7
Norsk 2	40	9
Engelsk 1	31	7
Engelsk 2	32	7
Matematikk 1	30	7
Matematikk 2	48	11
Leseopplæring 1	66	15
Leseopplæring 2	68	15
Fysikk 1	1	0
Kjemi 1	1	0
Mat og helse 1	3	1
Mat og helse 2	7	2
Grunnleggende ferdigheter i matematikk (Yrkesfag).	1	0
Prosjekt til fordypning (Yrkesfag)	1	0
Rådgivning 1	31	7
Rådgivning 2	30	7
Kunst og håndverk 1	2	0
Kunst og håndverk 2	10	2
Musikk 1	5	1
Musikk 2	6	1
Mat og helse 2	1	0
Kroppsøving 1	5	1
Totalt	451	100

Det er spesielt i fagene Leseopplæring, Matematikk, Norsk, Engelsk og Rådgivning at grunnskolelærerne tar videreutdanning i. 90 % av de deltagende grunnskolelærerne tar videreutdanning i disse fagene.

Kun et fåtalls lærere tar videreutdanning i Fysikk, Kjemi, Grunnleggende ferdigheter i matematikk, yrkesfag, Prosjekt til fordypning, yrkesfag, Mat og helse, Kunst og håndverk, Musikk og Kroppsøving.

3.6 Hvilke utdanningsprogrammer underviser lærerne i videregående opplæring på og hvilke fag tar de videreutdanning i?

Lærerne i videregående opplæring er blitt spurt om hvilke utdanningsprogrammer de underviser på, jfr. tabell 12.

Tabell 12: Hvilke(t) undervisningsprogram underviser du på?

Idrettsfag	4
Musikk, dans og drama	4
Studiespesialisering med formgivning	2
Studiespesialisering	44
Bygg- og anleggsteknikk	13
Design og håndverk	9
Elektrofag	10
Helse- og sosialfag	23
Medier og kommunikasjon	7
Naturbruk	4
Restaurant- og matfag	11
Service og samferdsel	10
Teknikk og industriell produksjon	13
Påbygg generell studiekompetanse	13
I alt i prosent	167
Antall respondenter	166

Når man summerer prosenttallene i tabellen ovenfor får man totalt 167 %. Dette skyldes at mange lærere arbeider innenfor mer enn et utdanningsprogram. Ellers viser tabellen at nesten halvparten har jobbet innenfor studiespesialisering. Utover dette er det spesielt mange som jobber innenfor området Helse og sosialfag. Noen færre arbeider innenfor områdene Bygg- og anleggsteknikk, Design og håndverk, Elektrofag, Restaurant- og matfag, Service og samferdsel, Teknikk og industriell produksjon samt Påbygg generell studiekompetanse, andelen er jevnt fordelt i disse fagene.

Også lærerne i videregående opplæring ble spurt om hvilke fag de tar videreutdanning i, jfr. tabell 13.

Tabell 13: Lærere i videregående opplæring: Angi hvilket fag du tar videreutdanning i nå

	Antall	Prosent av lærere der har besvart spørsmålet (n = 166)
Norsk 1	2	1
Engelsk 1	2	1
Engelsk 2	1	1
Matematikk 2	8	5
Fysikk 1	10	6
Fysikk 2	19	11
Kjemi 1	8	5
Kjemi 2	20	12
Mat og helse 2	1	1
Grunnleggende ferdigheter i matematikk (Yrkesfag)	12	7
Mat, ernæring og helse for ulike befolkningsgrupper (Yrkesfag)	5	3
Vurdering av yrkeskompetanse i skole og bedrift (Yrkesfag)	19	11
Prosjekt til fordypning (Yrkesfag)	8	5
Restaurant- og matfag (Yrkesfag)	2	1
Teknikk og industriell produksjon (Yrkesfag)	4	2
Bygg- og anleggsteknikk (Yrkesfag)	1	1
Rådgivning 1	15	9
Rådgivning 2	23	14
Kroppsøving 1	3	2
Kroppsøving 2	3	2
Totalt	166	100

Blant lærerne i videregående opplæring er det spesielt mange som tar videreutdanning i Rådgivning (23 %) Fysikk (17 %) og Kjemi (17 %). Utover dette er det relativt mange som tar videreutdanning i enten i Matematikk 2 (5 %) eller Grunnleggende ferdigheter i matematikk, Yrkesfag (7 %)

Det er også en del som tar videreutdanning i Vurdering av yrkeskompetanse i skole og bedrift (yrkesfag) (11 %), mens 5 % tar videreutdanning i Prosjekt til fordypning (yrkesfag).

3.7 Oppsummering

Det er en svært skjev kjønnsfordeling blant lærerne i grunnskolen som deltar i undersøkelsen, hvorav 85 % er kvinner. Dette betyr at kjønnsfordeling blant de deltagende lærerne fra grunnskolen er litt mer skjev enn blant lærerne i grunnskolen generelt ellers, hvor andelen kvinnelige lærere i 2010/2011 utgjør 74 %.

Det er likevel en litt mer skjev kjønnsfordeling blant lærere i videregående opplæring som deltar i undersøkelsen, hvorav 58 % er kvinner, mens andelen er på 49 % kvinner generelt i videregående opplæring.

I undersøkelsen inngår kun et fåtalls lærere som er under 30 år både i grunnskolen og i videregående opplæring. Resten fordeles seg jevnt over aldersgruppene opptil 60 år. Det er svært få lærere både fra grunnskolen og videregående opplæring som har undervist i mindre enn 3 år. De aller fleste lærerne har minst 6 års undervisning bak seg. Nesten halvparten av lærerne i grunnskolen og en tredjedel av lærerne i videregående opplæring har minst 16 års undervisningserfaring.

Det er spesielt mange av lærerne i grunnskolen som kommer fra Oslo (16 %), Hordaland (14 %) og Akershus (9 %). Svært få lærere fra grunnskolen kommer fra Aust-Agder, Vest-Agder og Finnmark. Man finner ingen fra Sogn og Fjordane.

Blant lærerne fra videregående opplæring, kommer en stor andel fra Akershus (17 %), og videre er det spesielt mange fra Østfold (8 %), Oslo (8 %), Buskerud (8 %), Hordaland (8 %), Sør-Trøndelag (9 %) og Nordland (8 %).

En meget stor andel av de deltagende lærerne i grunnskolen har en 4-årig allmenlærerutdanning (41 %), mens 17 % har en 3-årig allmenlærerutdanning. 10 % har en 3-årig førskoleutdanning supplert med ett års relevant videreutdanning. Videre har 11 % en faglærerutdanning + minimum 60 studiepoeng faglig fordypning. Kun få av lærerne fra grunnskolen har en ikke- godkjent lærerutdanning (4 %).

Blant lærerne i videregående opplæring er der mange som er PPU yrkesfaglærere (28 %) og PPU lærere (22 %). Videre er det spesielt mange som har en 4-årig faglærereksamen, hvorav mange har supplert med minimum 60 studiepoeng faglig fordypning (13 %). 13 % av de deltagende lærere i videregående opplæring har en ikke- godkjent lærerutdanning, men høyere grads utdanning på universitet/høgskolenivå.

Omkring 60 % av de deltagende lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring har tidligere tatt videreutdanning. Blant de lærere som har deltatt på videreutdanning tidligere har de fleste kun mellom 16 – 30 studiepoeng. Den største andelen (20 %) lærere fra henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring som har et antall studiepoeng som tilsvarer en årsenhet.

De deltagende lærerne fra grunnskolen underviser fortrinnsvis i Norsk, Engelsk, Samfunnsfag, Naturfag og Matematikk på de ulike trinnene. Det er likevel også mange, som underviser i RLE, Kunst og håndverk, Musikk og Kroppsøving. Det er ikke mange av lærerne som underviser i andre fremmedspråk enn engelsk. Videre er det relativt mange som underviser i utdanningsvalg på 8. – 10. trinn. 90 % av de deltagende grunnskolelærerne tar videreutdanning i fagene Leseopplæring, Matematikk, Norsk, Engelsk og Rådgivning.

Nesten halvparten, eller 44 % av de deltagende lærerne fra videregående opplæring underviser innenfor utdanningsprogrammet studiespesialisering. Videre er det 23 % som underviser innenfor studieprogrammet Helse og sosialfag. Noen færre og tilsvarende like mange arbeider innenfor områdene innen Bygg- og anleggsteknikk (13 %), Design og håndverk (9 %), Elektrofag, Restaurant- og matfag (11 %), Service og samferdsel (10 %), Teknikk og industriell produksjon (13 %) samt Påbygg generell studiekompetanse (13 %). Kun få underviser innenfor studieprogrammene Idrettsfag og Musikk, dans og drama.

Blant de deltagende lærerne fra videregående opplæring er det spesielt mange som tar videreutdanning i Rådgivning (23 %) Fysikk (17 %) og Kjemi (17 %). Videre er det relativt mange som tar videreutdanning i enten Matematikk 2 (5 %) eller Grunnleggende ferdigheter i matematikk, Yrkesfag (7 %).

Det er også en del som tar videreutdanning i Vurdering av yrkeskompetanse i skole og bedrift (yrkesfag) (11 %), mens 5 % tar videreutdanning i Prosjekt til fordypning (yrkesfag).

Kapittel 4. Skolenes tilrettelegging av videreutdanning

Lærerne ble spurt om de har fått frigjort tid i forbindelse med deres videreutdanning, jfr. tabell 14.

Tabell 14: Har du fått frigjort tid til å studere i løpet av studieåret? Prosentverdier

	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	1	5
Ja	99	95
Total antall lærere	449	165

Bortsett fra noen få lærer fra videregående skole angir nesten alle lærere at de har fått frigjort tid til deres studium.

Noen lærere mener likevel at de gjerne ønsker å ha frigjort litt mer tid, jfr. tabell 15.

Tabell 15: Hvor enig eller uenig er du i at du har fått frigjort tilstrekkelig tid til å studere?

	Svært uenig	.	.	.	.	Svært enig	Total antall
Jeg har fått frigjort tilstrekkelig tid til å studere							
Grunnskole	3	5	7	9	18	58	446
Videregående opplæring	8	4	8	7	22	51	165

Til tross for at 76 % og 73 % av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring er svært enige i at de har fått tilstrekkelig tid til å studere, slik at det gjenstår en del lærere som kunne tenkt seg å få mer tid.

Videre angir de fleste lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring at de har fått dekket forskjellige former for utgifter (utover statens bidrag) av skoleeier, jfr. tabell 16.

Tabell 16: Hvilke øvrige utgifter forbundet med studiet dekker skoleeier? Prosentverdier

	Grunnskole	Videregående opplæring
Utgifter til læremidler og studiemateriell	88	76
Utgifter til reise og opphold til samlinger	61	75
Utgifter til studieturer som inngår i studiet	11	7
Ingen dekning av utgifter	8	12
Annet	3	3
Total antall lærere	449	165

Lærerne har fått dekket utgiftene til læremidler og studiemateriell samt utgifter til reise og studieopphold. Relativt få lærere angir at de ikke har fått dekket utgifter av skoleeier i forbindelse med studiet.

Utover ovennevnte spørsmål er lærerne blitt stilt en rekke spørsmål om skolens situasjon vedrørende videreutdanning, jfr. tabell 17.

Tabell 17: Angi hvor enig eller uenig du er i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra "Svært uenig" til "Svært enig". Prosentverdier

	Svært uenig	.	.	.	.	Svært enig	Total antall
På skolen min prioriteres videreutdanning av lærere høyt							
Grunnskole	3	6	10	19	26	36	437
Videregående opplæring	3	7	11	20	31	28	160
Ved skolen min planlegges lærernes videreutdanning på langt sikt							
Grunnskole	21	21	22	15	10	10	391
Videregående opplæring	18	24	18	18	16	7	137
På skolen min gjennomføres lærernes videreutdanning uten vesentlige belastninger for elevenes opplæring							
Grunnskole	1	4	8	19	32	35	435
Videregående opplæring	2	4	10	12	33	39	155
Skolens ledelse legger til rette for at det er lett for meg å kombinere videreutdanning med utøvelsen av mitt daglige virke som lærer							
Grunnskole	2	3	9	12	28	47	443
Videregående opplæring	3	7	7	14	27	41	164
Lærerne på skolen min oppfordres av skoleledelsen til å delta på videreutdanning							
Grunnskole	10	12	14	19	19	26	429
Videregående opplæring	10	14	16	17	21	23	154
På min skole er det kun de lærerne som selv ønsker det som tar videreutdanning							
Grunnskole	2	1	2	4	19	72	434
Videregående opplæring	2	2	3	12	24	60	147

Det er bemerkelsesverdig at 42 % av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring er uenige i at lærernes videreutdanning på skolen planlegges på lang sikt, mens det kun er henholdsvis 20 % og 23 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring som er enige i at dette er tilfellet.

Det er like bemerkelsesverdig at det er så mange lærere både fra grunnskolen (22 %) og videregående opplæring (24 %), som er direkte uenige at lærerne på deres skole oppfordres av skoleledelsen til å delta i videreutdanning. Dette stemmer likevel godt overens med at flesteparten av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring angir at de er svært enige eller enige i at det på deres skole kun er de lærerne som selv ønsker det som tar videreutdanning. Sistnevnte avspeiler ikke nødvendigvis noe negativt, men peker likevel i retning av at det i stor grad er opp til den enkelte lærer om vedkommende tar videreutdanning eller ei.

Videre ser vi at ca. 20 % av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring til en viss grad er uenige i at videreutdanning av lærere bør prioriteres høyt på skolen,

Lærerne ble deretter stilt to spørsmål vedrørende vikarsituasjonen, mens lærerne er på videreutdanning, jfr. tabell 18.

Tabell 18: Angi hvor enig eller uenig du er i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra "Svært uenig" til "Svært enig". Prosentverdier

	Svært uenig	.	.	.	.	Svært enig	Total antall
Det er vanskelig å skaffe nok vikarressurser når lærere på skolen min tar videreutdanning							
Grunnskole	25	17	12	17	16	13	423
Videregående opplæring	15	29	12	16	15	13	149
Mens jeg er på videreutdanning får elevene fullgode løsninger med vikarer							
Grunnskole	3	6	11	16	25	39	438
Videregående opplæring	3	6	12	10	26	40	155

Med hensyn til spørsmålet om å skaffe vikarressurser mens lærere er på videreutdanning er det stor spredning i lærernes svar. Både blant lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring er det noenlunde like mange som er både enige og uenige i at det er vanskelig å skaffe nok vikarressurser. Det avspeiler sannsynligvis at vikarsituasjonen kan være forskjellig fra skole til skole. Det forklarer også hvorfor en del av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring er noe uenige i at elevene får fullgode løsninger mens lærerne er på videreutdanning.

4.1 Tilrettelegging for Kunnskapsdeling

Lærerne ble også stilt en rekke spørsmål vedrørende skolenes tilretteleggelse for kunnskapsdeling når lærerne har vært på videreutdanning, jfr. tabell 19.

Tabell 19: Angi hvor enig eller uenig du er i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra "Svært uenig" til "Svært enig". Prosentverdier

	Helt uenig	.	.	.	.	Helt enig	Total antall
Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning, legger skolens ledelse til rette for kunnskapsdeling							
Grunnskole	21	27	16	14	12	8	416
Videregående opplæring	23	23	12	19	10	6	142
Når lærere på skolen min har vært på videreutdanning, har de selv ansvaret for å legge til rette for kunnskapsdeling							
Grunnskole	10	10	13	16	22	19	385
Videregående opplæring	7	10	12	14	23	19	131
På skolen min er lærerne og skolens ledelse enige om at kunnskapsdeling er viktig i forlengelsen av videreutdanning							
Grunnskole	9	13	16	19	16	13	363
Videregående opplæring	10	11	15	20	14	13	129
På skolen min er det ikke noen kunnskapsdeling når lærere har vært på videreutdanning							
Grunnskole	14	16	15	15	20	15	407
Videregående opplæring	15	21	11	15	16	15	143
Skoleledelsen har lagt til rette slik at jeg kan dele kunnskapen fra videreutdanningen med mine kolleger							
Grunnskole	29	23	17	14	9	7	420
Videregående opplæring	22	28	13	14	14	6	148
Ved skolen min er det en forventning om at jeg deler det jeg lærer på videreutdanningen med mine kolleger							
Grunnskole	23	24	17	16	12	8	428
Videregående opplæring	24	26	13	15	13	8	155

48 % av lærerne fra grunnskolen og 46 % av lærerne fra videregående opplæring er uenige i at skolens ledelse tilrettelegger for kunnskapsdeling, når lærerne på skolen har vært på videreutdanning. Kun 20 % og 16 % av lærerne i henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring er enige i dette.

Henholdsvis 52 % og 50 % av lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring er dessuten uenige i at skoleledelsen har tilrettelagt på en slik måte at de selv kan dele deres nye kunnskap med kollegaer. Dette stemmer overens med at det henholdsvis er 41 % og 42 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring som er svært enige i at lærerne selv har ansvaret for å legge til rette for kunnskapsdeling etter de har vært på videreutdanning.

Lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring er tilnærmet meget uenige med hensyn til deres stilling til de to spørsmålene: "På skolen min er lærerne og skolens ledelse enige om at kunnskapsdeling er viktig i forlengelsen av videreutdanning", "På skolen min er det ikke noen kunnskapsdeling når lærere har vært på videreutdanning". Her er det meget stor spredning i lærernes svar.

Generelt tyder lærernes svar således på at man på mange skoler ikke gjør nok for å tilrettelegge kunnskapsdeling. Dette går i samme retning som lærernes svar på de nedenstående spørsmål, jfr. tabell 20.

Tabell 20: I hvilken grad er du enig eller uenig i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra "Helt uenig" til "Helt enig". Prosentverdier

	Helt uenig	.	.	.	.	Helt enig	Total antall
Kolleger på skolen min er svært interesserte i å høre om hva jeg har lært på videreutdanningen							
Grunnskole	10	21	21	22	18	7	428
Videregående opplæring	8	23	19	22	17	10	155
Jeg har samarbeidet med kolleger for å realisere noe av det jeg har lært på videreutdanningen							
Grunnskole	15	16	11	19	22	17	428
Videregående opplæring	14	17	14	21	17	17	155

31 % av lærerne både i grunnskolen og videregående opplæring er uenige i at kolleger på skolen er svært interesserte i å høre om hva de har lært på videreutdanningen. Det er stort sett like mange av lærerne både i grunnskolen og den Videregående opplæring som er uenige i at de har samarbeidet med kollegaer for å realisere noe av det de har lært.

Heller ikke i det små formidler flesteparten av lærerne kunnskap fra deres studium til kollegaer, jfr. tabell 21.

Tabell 21: Hvordan har du formidlet erfaringer fra videreutdanningen til dine kolleger? Prosentverdier

	Nei	Ja	Total antall
Laget et opplegg de kan bruke i egen undervisning			
Grunnskole	61	39	426
Videregående opplæring	67	33	155
Informert i fellestimer			
Grunnskole	62	38	426
Videregående opplæring	57	43	155
Formidlet fagstoff i fellestimer			
Grunnskole	65	35	426
Videregående opplæring	70	30	155
Kopiert og delt ut artikkel eller annet stoff fra studiet			
Grunnskole	56	44	426
Videregående opplæring	67	33	155

Flesteparten av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring har ikke formidlet erfaringer fra deres videreutdanning til kollegaer på de nevnte punktene, men det er likevel også mange som angir at de har formidlet erfaringer fra studiet.

Man kan altså konstatere at det ikke ser ut til å forekomme noen særlig kunnskapsdeling på mange av skolene.

4.2 Oppsummering

Nesten alle deltakende lærere fra henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring angir at de har fått frigjort tid til å studere i løpet av studieåret. Selv om henholdsvis 76 % og 73 % av de deltakende lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring er svært enige eller enige i at de har fått tilstrekkelig tid til å studere, så er det en del lærere som godt kunne tenke seg at de hadde fått frigjort mer tid.

De deltakende lærerne er blitt stilt en rekke spørsmål vedrørende skolens tilretteleggelse av videreutdanning. Her er det bemerkelsesverdig at 42 % av de deltakende lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring er svært uenige eller uenige i at lærernes videreutdanning på skolen planlegges på lang sikt, mens kun

henholdsvis 20 % og 23 % av lærerne i henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring er enige i at dette er tilfellet.

Det er like bemerkelsesverdig at det er så mange lærere både fra grunnskolen (22 %) og videregående opplæring (24 %) som er svært uenige eller uenige i at lærerne på deres skole oppfordres av skoleledelsen til å delta i videreutdanning. Det stemmer likevel godt overens med at flesteparten av lærerne både fra grunnskolen (91 %) og videregående opplæring (84 %) angir at de er svært enige eller enige i at det på deres skole kun er lærere som selv ønsker det som tar videreutdanning. Ca. 20 % av lærerne både fra grunnskolen og den Videregående opplæring er dessuten uenige eller i hvert fall til en viss grad uenige i at videreutdanning av lærere prioriteres høyt på skolen.

De deltakende lærerne fra henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring er tilnærmet meget uenige om de synes at det er vanskelig å skaffe nok ressurser mens lærere er på videreutdanning. Både blant lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring er der noenlunde like mange som både er enige og uenige i at det er vanskelig å skaffe nok vikarressurser. Det avspeiler sannsynligvis at vikarsituasjonen varierer fra skole til skole. Det forklarer også hvorfor en del av lærerne i henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring er noe uenige i at elevene får fullgode løsninger med vikarer mens læreren er på videreutdanning.

Lærernes svar på en rekke spørsmål vedrørende deres skoles tilrettelegging for kunnskapsdeling tyder på at det på mange skoler kun i liten grad er tilrettelagt for kunnskapsdeling.

48 % av lærerne fra grunnskolen og 46 % av lærerne fra videregående opplæring er således svært uenige eller uenige i, at skolens ledelse legger til rette for kunnskapsdeling når lærere på skolen har vært på videreutdanning. Kun 20 % og 16 % av lærerne i henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring er svært enige eller enige i dette.

Henholdsvis 52 % og 50 % av lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring er dessuten svært uenige eller uenige i at skoleledelsen har lagt til rette på en slik måte som at de selv kan dele deres nye kunnskap med deres kolleger. Det stemmer overens med at henholdsvis 41 % og 42 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring er svært enige eller enige i at lærerne selv har ansvaret for at legge til rette for kunnskapsdeling når de har vært på videreutdanning.

Et flertall av de deltakende lærerne fra henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring har heller ikke i det små formidlet deres erfaringer fra videreutdanningen for eksempel ved at gjøre opplegg for kollegaer, formidle fagstoff i fellestimer eller kopiert og delt ut artikkel eller annet stoff fra studiet.

Kapittel 5. Om videreutdanningstilbudene

5.1 Informasjon om videreutdanningen

Lærerne er blitt spurt om hvordan de fikk informasjon om videreutdanningsordningen, jfr. tabell 22.

Tabell 22: Hvordan fikk du informasjon om denne videreutdanningsordningen (flere svar kan gis)?

	Antall		Prosent av lærere der har besvart spørsmålet	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole (n=451)	Videregående opplæring (n=166)
Fra Rektor	296	67	65	40
Fra Utdanningsdirektoratet sine nettsider	83	34	18	20
Fra skoleeier	74	40	16	24
Fra kolleger	74	42	16	25
Fra tillitsvalgt/fagforening	65	20	14	12
Gjennom media (annonser, tv, avis, fagblad)	57	11	13	7
Fra høyskole/universitet	29	8	6	5
På andre måter	20	14	4	8
Totalt	699	236	152	141

Lærerne i grunnskolen har primært fått informasjon om videreutdanning fra deres rektor. Videre har en del grunnskolelærere fått informasjon fra kollegaer, fra tillitsvalgt/fagforening, fra skoleeier, fra Utdanningsdirektoratets sine nettsider og gjennom medier. Kun relativt få har fått informasjon fra høyskolene eller universitetene.

Blant lærerne i videregående opplæring er det også flest lærere som angir at de har fått informasjon om videreutdanningsordningen fra deres rektor (dog prosentvis færre enn for grunnskolelærerne). Videre er det relativt mange som har fått informasjon fra kollegaer, fra skoleeier og fra Utdanningsdirektoratets nettsider. Også blant lærerne i den Videregående opplæring er det relativt få som har fått informasjon fra høyskoler eller universitet.

Lærerne ble også spurt om de har lest informasjon om videreutdanningstilbudene på skolenettet, jfr. tabell 23.

Tabell 23: Har du lest informasjonen om videreutdanningstilbudene som ligger på www.skolenettet.no/kompetanseutvikling?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	186	52	41	31
Ja	265	114	59	69
Totalt	451	166	100	100

Godt rundt to tredjedeler av lærerne i videregående opplæring har lest informasjonstilbudene på skolenettet, mens det samme gjelder prosentvis for færre av lærerne i grunnskolen. Synes da lærerne at de har hatt nytte av denne informasjonen, jfr. tabell 24.

Tabell 24: Har du hatt nytte av informasjonen på siden?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	4	1	2	1
Till en vis grad	150	66	57	58
Ja	111	47	42	41
Totalt	265	114	100	100

Stort sett alle lærerne både i grunnskolen og videregående opplæring angir at de i det minste har hatt en viss grad av nytte av informasjonen.

Lærerne ble også spurt om de har lest informasjonen om videreutdanningstilbudene som ligger på Utdanningsdirektoratets nettsider, jfr. tabell 25.

Tabell 25: Har du lest informasjonen om videreutdanningstilbudene som ligger på www.utdanningsdirektoratet.no/kompetanseutvikling?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	159	58	35	35
Ja	292	108	65	65
Totalt	451	166	100	100

Bildet er stort sett det samme her når det gjelder informasjon på skolenettet. Omkring to tredjedeler av lærerne både i grunnskolen og i videregående opplæring angir at de har lest informasjon om videreutdanningstilbudene på Utdanningsdirektoratets nettsider. De lærerne som har lest informasjon om videreutdanningstilbudene på Utdanningsdirektoratets nettsider er også blitt spurt om de hadde nytte av denne informasjonen, jfr. tabell 26.

Tabell 26: Har du hatt nytte av informasjonen på siden?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Nei	3	3	1	3
Till en vis grad	145	56	49	52
Ja	145	49	49	45
Totalt	292	108	100	100

Også her angir stort sett alle lærerne både i grunnskolen og videregående opplæring at de i det minste har til en viss grad hatt nytte av informasjonen fra Utdanningsdirektoratets nettsider.

5.2 Om omfanget av samlinger på studiestedene

Lærerne ble spurt om omfanget av samlinger på deres studiested, jfr. tabell 27.

Tabell 27: Hvor mange samlinger har det vært i studiet du har fulgt i år?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
Ingen	3	1	1	1
1-2 per semester	164	44	36	27
3-4 per semester	218	87	48	52
5 eller mer per semester	66	34	15	20
Totalt	451	166	100	100

På stort sett alle studiesteder har det vært et antall samlinger. I langt de fleste tilfellene er det snakk om enten 1-2 eller 3-4 samlinger per semester. Det er likevel også relativt mange steder hvor det har vært 5 samlinger per semester eller flere. Av tabell 28 fremgår det hvilket omfang samlingene har hatt.

Tabell 28: Hvilket omfang har hver av samlingene hatt?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
1-2 dager	294	97	66	59
3 dager	143	55	32	33
Mer enn 3 dager	11	13	2	8
Totalt	448	165	100	100

På de fleste studiesteder har samlingene vart i 1-2 dager, men en tredjedel av lærerne fra henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring angir at samlingene har strakt seg over 3 dager. Hvordan er lærerne tilfredse med antall samlinger? Det fremgår av tabell 29.

Tabell 29: Hvordan vil du karakterisere antallet av samlinger i studiet?

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole	Videregående opplæring
For få	121	27	27	16
Passe	322	135	72	82
For mange	5	3	1	2
Totalt	448	165	100	100

De aller fleste lærerne i grunnskolen opplever at antall samlinger er passende. Det er likevel temmelig mange som opplever at dette ikke er tilfellet. Vel en fjerdedel av lærerne i grunnskolen angir at de synes at det har vært for få samlinger, og det samme mener 16 % av lærerne fra videregående opplæring.

Med det antallet relativt beskjedne samlinger på de fleste studiestedene er det grunn til å se på de nettbaserte hjelpemidlene som anvendes i forbindelse med videreutdanningen. Av tabell 30 ser vi hva de nettbaserte hjelpemidlene er blitt brukt til.

Tabell 30: Hvilke bruksområder dekker de nettbaserte hjelpemidlene som blir brukt i studiet? (Flere svar kan gis)

	Antall		Prosent	
	Grunnskole	Videregående opplæring	Grunnskole (n = 451)	Videregående opplæring (n = 166)
Administrativ informasjon om studiet				
Læremateriell til studiet	422	146	93	88
Bruk av e-post	374	138	83	83
Bruk av diskusjonsforum på nett	352	95	78	57
Videoforelesninger, lydbaserte forelesninger				
Blogg				
Bruk av samtaleforum	100	37	22	22
Annet	39	5	9	3
	207	37	46	22
	56	25	12	15
Totalt	377	129	83	78

De nettbaserte hjelpemidlene brukes spesielt til administrativ informasjon om studiet og læremateriell til studiet som er lagt ut på nettet. Spesielt blant lærerne fra grunnskolen er det dessuten mange som angir at de bruker e-post. Knappt halvparten av lærerne fra grunnskolen angir dessuten at man bruker Blogg, mens dette gjeldet prosentvis halvparten så mange av lærerne fra videregående opplæring. Rundt en femtedel av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring angir dessuten at nettet brukes som et diskusjonsforum. Man kan avslutningsvis merke seg at videoforelesninger eller lydbaserte forelesninger kun brukes i beskjedent omfang.

Henholdsvis 83 % og 78 % av lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring har svart "Annet". Det tyder på at svarmulighetene ikke har vært uttømmende. Hva "Annet" står for kan eventuelt belyses ved senere intervju i prosjektet.

5.3 Innholdet på videreutdanningen

Lærerne ble spurt om i hvilken grad innholdet på videreutdanningen har vært relatert til læreplanen (LK06), jfr. følgende tabell 31.

Tabell 31: I hvilken grad har studiet vært relatert til læreplanen (LK06)? Grader dine svar fra "Ikke i det hele tatt" til "I svært høy grad". Prosentangivelser

	Ikke i det hele tatt	.	.	.	.	I svært høy grad	Totalt antall
Grunnskole	0	2	5	12	31	50	443
Videregående opplæring	4	6	8	20	26	36	162

De fleste lærerne både i grunnskolen og i videregående opplæring er enige i at deres studium i høy grad har vært relatert til læreplanen. Prosentvis dreier det seg om flest lærere i grunnskolen. Det er også en forskjell på lærerne i grunnskolen og lærerne i videregående opplæring ved at det er flere av lærerne i videregående opplæring enn de i grunnskolen som ikke er helt enige i at studiet har vært relatert til læreplanen. Det dreier seg om 18 % av lærerne i videregående opplæring mot kun 7 % av lærerne i grunnskolen.

Lærerne er dessuten blitt spurt om hvor relevant innholdet på studiet har vært i forhold til læreplanen i faget, jf. tabell 32.

Tabell 32: Hvor relevant har innholdet på studiet vært i forhold til læreplanen i faget? Grader dine svar fra "Ikke relevant i det hele tatt" til "Svært relevant". Prosentangivelser

	Ikke relevant i det hele tatt	.	.	.	.	Svært relevant	Total antall
Grunnskole	0	2	3	17	30	48	443
Videregående opplæring	3	7	10	19	24	36	162

Man ser også her en forskjell på lærerne i henholdsvis grunnskolen og lærerne i videregående opplæring. Omkring 20 % av lærerne fra videregående opplæring opplever at innholdet på studiet kun i mindre grad har vært relevant i forhold til læreplanen i faget, mens dette gjelder for kun 5 % av lærerne fra grunnskolen. Relevansen av innholdet i videreutdanningen på motsatt side angis å være svært relevant av 78 % av lærerne fra grunnskolen, mot 60 % av lærerne fra videregående opplæring. Denne forskjellen er det viktig å få belyst ved de intervjuene som gjennomføres senere.

Lærerne ble spurt om i hvilken grad deres videreutdanning har omhandlet fag og fagdidaktikk, pedagogikk og annet. Det ble spurt om i alt 15 forskjellige områder.

Tabell 33 viser lærernes angivelse av i hvor høy grad innholdet har omhandlet hvert av disse 15 områdene. Lærerne har svart på en 6- trinnskala. For å få det oversiktlig er det i tabellen kun oppført prosentvis antall lærere som har svart at et bestemt område ikke i det hele tatt eller kun i svært liten grad har inngått i undervisningen, og det prosentvis antall lærere som har svart at dette området i svært høy grad eller i høy grad har inngått i undervisningen.

Områdene i tabellen er rangordnet etter hvor flest lærere i grunnskolen har angitt at et gitt område i svært høy grad eller i høy grad har inngått i undervisningen.

Tabell 33: I hvilken grad har innholdet i videreutdanningen omhandlet nedenstående? Grader dine svar fra "Ikke i det hele tatt" til "I svært høy grad". Prosentangivelse

	Ikke i det hele tatt eller i meget liten grad	I svært høy grad eller i høy grad	Total antall
Faglig kompetanse i mine undervisningsfag			
Grunnskole	7	73	442
Videregående opplæring	25	48	160
Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder			
Grunnskole	14	54	442
Videregående opplæring	29	31	160
Kjennskap til læreplanene			
Grunnskole	10	53	441
Videregående opplæring	25	38	159
Grunnleggende ferdigheter (å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne, å bruke digitale verktøy)			
Grunnskole	17	51	441
Videregående opplæring	41	28	159
Planlegging av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	14	51	442
Videregående opplæring	25	34	160
Gjennomføring av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	15	49	442
Videregående opplæring	27	35	160
Organisering av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	17	45	442
Videregående opplæring	26	34	160
Elevvurdering som fremmer læring			
Grunnskole	23	36	442
Videregående opplæring	29	26	160
Progresjon i undervisningen			
Grunnskole	21	36	442
Videregående opplæring	31	24	160
Tilpasset opplæring			
Grunnskole	24	35	442
Videregående opplæring	40	25	159
Evaluerings av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	23	33	442
Videregående opplæring	30	24	160
Elevmedvirkning			
Grunnskole	29	27	441
Videregående opplæring	37	27	159
Lærer- elevrelasjoner			
Grunnskole	27	27	442
Videregående opplæring	33	30	159
Klasseledelse/læringsledelse			
Grunnskole	48	20	442
Videregående opplæring	45	16	159
Analytisk kompetanse til å kunne anvende resultater fra brukerundersøkelser (f.eks. Elevundersøkelsen) for å forbedre elevenes læringsutbytte			
Grunnskole	39	19	441
Videregående opplæring	52	16	159

Klart flest lærere i grunnskolen angir at faglig kompetanse i egne undervisningsfag har inngått i undervisningen i svært høy grad eller i høy grad. Det samme angir kun halvparten av lærerne i videregående opplæring. Det er likevel det elementet som også, ifølge de fleste lærerne i videregående opplæring, i i svært høy grad eller i høy grad har inngått i undervisningen.

Omkring halvparten av lærerne i grunnskolen angir også at Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, Kjennskap til læreplaner, Grunnleggende ferdigheter (å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne, å bruke digitale verktøy), Planlegging av undervisning, Gjennomføring og organisering av undervisning i svært høy eller høy grad har inngått i undervisningen. På alle disse områdene er det klart at færre av lærerne i videregående opplæring angir at disse elementene i svært høy grad eller i høy grad har inngått i undervisningen.

På stort sett alle områder er det prosentvis flere av lærerne i videregående opplæring enn i grunnskolen som angir at et gitt område ikke i det hele tatt eller i meget liten omfang har inngått i undervisningen.

Lærere både fra grunnskolen og videregående opplæring angir altså at undervisningen i høy grad har omhandlet fag og fagdidaktikk og i mindre omfang pedagogikk. Det er i samsvar med prioriteringer og delmål for perioden 2008-2012.

5.4 Lærernes vurdering av deres egen kompetanse sett i relasjon til innholdet på videreutdanningen

Nedenstående tabell 34 viser lærernes indikasjoner på i hvilken grad de opplever å ha tilstrekkelig kompetanse på de områdene som er vist i forrige tabell. Områdene er tilsvarende dem i forrige tabell ordnet etter hvor mange lærere i grunnskolen har angitt at et gitt område i svært høy grad eller i høy grad har inngått i undervisningen.

Tabell 34: I hvilken grad opplever du at du har tilstrekkelige kompetanser angående nedenstående. Prosentangivelser

	Ikke i det hele tatt eller i meget liten grad	I svært høy grad eller i høy grad	Total antall
Lærer- elevrelasjoner			
Grunnskole	1	80	444
Videregående opplæring	1	71	163
Kjennskap til læreplanene			
Grunnskole	1	79	444
Videregående opplæring	0	90	163
Klasseledelse/læringsledelse			
Grunnskole	1	76	444
Videregående opplæring	2	63	163
Grunnleggende ferdigheter (å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne, å bruke digitale verktøy)			
Grunnskole	0	75	444
Videregående opplæring	1	80	163
Faglig kompetanse i mine undervisningsfag			
Grunnskole	0	73	444
Videregående opplæring	1	88	164
Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder			
Grunnskole			
Videregående opplæring	0 0	70 77	444 164
Planlegging av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	1	70	444
Videregående opplæring	0	70	164
Gjennomføring av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	0	68	444
Videregående opplæring	0	73	164
Organisering av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	1	66	444
Videregående opplæring	1	70	164
Progresjon i undervisningen			
Grunnskole	0	64	444
Videregående opplæring	0	68	164
Tilpasset opplæring			
Grunnskole	5	41	444
Videregående opplæring	2	48	164
Elevvurdering som fremmer læring			
Grunnskole	5	41	444
Videregående opplæring	2	48	164
Analytisk kompetanse til å kunne anvende resultater fra brukerundersøkelser (f.eks. Elevundersøkelsen) for å forbedre elevenes læringsutbytte			
Grunnskole	8	41	444
Videregående opplæring	7	41	163
Evaluerings av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	5	40	444
Videregående opplæring	5	51	164
Elevmedvirkning			
Grunnskole	5	40	444
Videregående opplæring	2	54	163

På mange av områdene opplever langt de fleste eller de fleste lærerne i grunnskolen og videregående opplæring at de i svært høy grad eller i høy grad har tilstrekkelig kompetanser, mens det i motsatt retning er svært få av lærerne som opplever at de ikke i det hele tatt eller i meget liten grad har tilstrekkelig kompetanser.

De fleste lærerne både i grunnskolen og i videregående opplæring opplever således i svært høy grad eller i høy grad har tilstrekkelig kompetanser vedrørende Lærer- elevrelasjoner, Kjennskap til læreplanene, Klasseledelse/læringsledelse, Grunnleggende ferdigheter, Faglig kompetanse i mine undervisningsfag, Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, Planlegging av undervisning, Gjennomføring av undervisning, Organisering av undervisning og progresjon i undervisningen.

De områdene hvor færrest lærere opplever at de i svært høy grad eller i høy grad har tilstrekkelige kompetanser er Elevvurdering, Tilpasset opplæring, analytisk kompetanse til å kunne anvende resultater fra brukerundersøkelser, Evaluering av undervisning og Elevmedvirkning.

Det er altså generelt sett spesielt på de fagdidaktiske områdene at flest lærere opplever at de har tilstrekkelige kompetanse. Samtidig viser lærernes indikasjoner at innholdet i undervisningen stort sett har dreid seg om fagdidaktiske områder.

5.5 Oppsummering

Lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring har primært fått informasjon om videreutdanningsordningen fra sin rektor. Videre har en del fått informasjon fra kollegaer, fra tillitsvalgt/fagforening, fra skoleeier, fra Utdanningsdirektoratets nettsider og gjennom medier. Relativt få har fått informasjon fra høyskolene eller universitetene.

69 % av de deltagende lærerne fra videregående opplæring har lest informasjonen om videreutdanningstilbudene på Skolenettet, mens det samme gjelder for 59 % av lærerne fra grunnskolen. Stort sett alle som har fått informasjon om videreutdanningstilbudene på denne måten angir at de i hvert fall til en viss grad har hatt nytte av denne informasjonen.

Omkring to tredjedeler av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring har lest informasjon om videreutdanningstilbudene som ligger på Utdanningsdirektoratets nettsider. Også her angir nesten alle lærerne at de til en viss grad har hatt nytte av denne informasjonen.

På stort sett alle studiestedene har der vært et antall samlinger. I langt de fleste tilfellene er det snakk om enten 1 – 2 eller 3 – 4 samlinger per semester. 15 % av lærerne fra grunnskolen og 20 % av lærerne fra Videregående opplæring angir likevel at de har vært på 5 eller flere samlinger per semester. På de fleste studiesteder har de enkelte samlingene vart 1-2 dager, men en tredjedel av lærerne fra henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring angir likevel at samlingene har strakt seg over 3 dager. 8 % av lærerne fra videregående opplæring angir at samlingene har strakt seg over mer enn 3 dager.

De fleste av de deltagende lærerne fra henholdsvis grunnskolen og Videregående opplæring synes at antallet samlinger har vært passende, mens henholdsvis 27 % og 16 % av lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring synes at antallet samlinger har vært for få.

De fleste lærere både i grunnskolen og i videregående opplæring er enige i at deres studium i høy grad har vært relatert til læreplanen (LK06). Det mener 81 % av lærerne fra grunnskolen og 62 % av lærerne fra Videregående opplæring.

78 % av lærerne fra grunnskolen angir at innholdet i videreutdanningen har vært svært relevant eller relevant i forhold til læreplanen i faget, mot kun 60 % av lærerne fra videregående opplæring. Omkring 20 % av lærerne fra videregående opplæring opplever kun i mindre grad at innholdet på studiet har vært relevant i forhold til læreplanen i faget.

Lærerne ble spurt om i hvilken grad deres videreutdanning har omhandlet fag og fagdidaktikk, pedagogikk og annet. Det er spurt om i alt 15 forskjellige områder.

Klart flere lærere fra grunnskolen (73 %) enn lærere fra videregående opplæring (48 %) angir at faglig kompetanse i egne undervisningsfag har inngått i undervisningen i svært høy grad eller i høy grad. Det er likevel det elementet i undervisningen som også, ifølge flesteparten av lærerne i videregående opplæring, i svært høy grad eller i høy grad har inngått i undervisningen.

Omkring halvparten av lærerne i grunnskolen angir videre at Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, Kjennskap til læreplaner, Grunnleggende ferdigheter (å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne, å bruke digitale verktøy), Planlegging av undervisning, Gjennomføring og organisering av undervisning i svært høy eller høy grad har inngått i undervisningen. På alle disse områdene er det klart færre av lærerne i videregående opplæring som angir at disse elementene i høy grad eller i svært høy grad har inngått i undervisningen.

På stort sett alle områder er det prosentvis flere av lærerne i den videregående opplæring enn av lærerne i grunnskolen som angir at et gitt område ikke i det hele tatt eller i meget lite omfang har inngått i undervisningen.

Lærere både fra grunnskolen og videregående opplæring angir altså at undervisningen i høy grad har omhandlet fag og fagdidaktikk og i mindre omfang pedagogikk. Det er i samsvar med strategiens prioriteringer og delmål for 2009 – 2012.

Når man spør lærerne om de selv synes at de har tilstrekkelige kompetanser vedrørende de nevnte 15 områdene, så opplever de fleste lærere fra grunnskolen og videregående opplæring at de i svært høy grad eller i høy grad har tilstrekkelige kompetanser på de fleste områder.

Det gjelder lærer- og elevrelasjoner, kjennskap til læreplanene, klasseledelse/læringsledelse, grunnleggende ferdigheter, faglig kompetanse i egne undervisningsfag, kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder og gjennomføring og organisering av undervisning og progresjon i undervisningen.

På andre områder er det likevel under halvparten eller kun halvparten av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring som opplever at de i svært høy grad eller i høy grad har tilstrekkelige kompetanser. Det gjelder områdene tilpasset opplæring, elevvurdering, analytisk kompetanse til å kunne anvende resultater fra brukerundersøkelser, evaluering og elevmedvirkning.

Kapittel 6. Lærernes vurdering av videreutdanningstilbudene

Lærerne er først blitt bedt om å vurdere kvaliteten på studiet med hensyn til henholdsvis den samlingsbaserte delen av studiet og den nettbaserte delen av studiet, jfr. tabell 35.

Tabell 35: Hvordan opplever du studiet med hensyn til nedenstående? Fordelt på lærere i grunnskolen og lærere i Videregående opplæring

	Svært dårlig	Dårlig	Passe	God	Svært god
Hva synes du om kvaliteten på den samlingsbaserte delen av studiet?					
Grunnskole (n=450)	1	3	15	36	45
Videregående opplæring(165)	1	6	15	37	41
Hva synes du om kvaliteten på den nettbaserte delen av studiet?					
Grunnskole (n=430)	1	7	25	46	20
Videregående opplæring(n=143)	1	11	34	40	13
Hva synes du om fordelingen mellom den samlingsbaserte og den nettbaserte delen av studiet?					
Grunnskole (n=417)	0	11	28	37	24
Videregående opplæring(n=142)	1	11	33	37	18

Flesteparten av lærerne både i grunnskolen og i videregående opplæring vurderer kvaliteten på den samlingsbaserte delen av studiet og den nettbaserte delen av studiet som god eller svært god, på samme måte som de aller fleste synes at fordelingen mellom den samlingsbaserte og den nettbaserte delen av studiet god eller svært god. Utover dette uttrykker en del at kvaliteten er passende. Det er likevel rundt 10 % som synes kvaliteten på den nettbaserte delen av studiet er dårlig, og omkring like mange synes fordelingen mellom den samlingsbaserte og den nettbaserte delen av studiet dårlig.

Lærerne ble spurt om deres tilfredshet med undervisningen på dere videreutdanning på følgende områder, jfr. tabell 36.

Tabell 36: Hvor tilfreds er du med den generelle måten undervisningen har foregått på når det gjelder nedenstående? Grader dine svar fra "Svært lite tilfreds" til "Svært tilfreds"

	Svært lite tilfreds	.	.	.	.	Svært tilfreds	Totalt antall
Tilrettelegging av undervisningen							
Grunnskolen	1	5	6	17	37	35	429
Videregående opplæring	3	5	6	21	36	29	156
Organisering av undervisningen							
Grunnskole	2	5	8	18	35	32	429
Videregående opplæring	3	4	13	19	31	29	156
Undervisningsinnholdet							
Grunnskole	2	4	8	20	36	31	429
Videregående opplæring	1	11	6	21	37	25	156
Måten innholdet formidles på							
Grunnskole	1	5	8	18	38	31	429
Videregående opplæring	2	6	6	28	37	22	156
Foreleserens/forelesernes faglige kompetanser							
Grunnskole	1	0	3	10	33	52	429
Videregående opplæring	0	2	2	15	39	42	156

Foreleserens/forelesernes fagdidaktiske kompetanser							
Grunnskole	2	3	7	17	36	36	429
Videregående opplæring	1	6	12	22	30	29	156
Foreleserens/forelesernes pedagogiske kompetanser							
Grunnskole	2	3	8	19	33	35	429
Videregående opplæring	2	4	12	24	33	25	156

Det overordnede inntrykket er at lærerne er overveldende godt tilfredse med undervisningen på deres videreutdanning. Det gjelder stort sett på alle de nevnte punktene.

Det er likevel en god del av lærerne både i grunnskolen og i videregående opplæring som er mindre tilfredse med organiseringen av undervisningen, undervisningsinnholdet, foreleserens/forelesernes fagdidaktiske kompetanser og pedagogiske kompetanser. Det endrer likevel ikke at de aller fleste angir at de er godt tilfredse på alle de nevnte punktene, herav er mange svært tilfredse.

Det er to områder det er forskjell blant lærerne i grunnskolen med stor ansiennitet og lærere med mindre ansiennitet.

Blant lærerne i grunnskolen med mer enn 15 års ansiennitet er 82 % svært tilfredse eller tilfredse med tilretteleggingen av undervisningen mot kun henholdsvis 61 % og 63 % av lærerne med 6 – 15 års ansiennitet og 1 – 5 års ansiennitet. Forskjellen er statistisk signifikant ($p = 0.004$).

Dessuten er det blant grunnskolelærere med mer enn 15 års ansiennitet 79 % som er svært tilfredse eller tilfredse med organiseringen av undervisningen på deres videreutdanning, mens det samme kun gjelder henholdsvis 63 % og 51 % av lærerne med 6 – 15 års ansiennitet og 1 – 5 års ansiennitet. Forskjellen er statistisk signifikant ($p = 0.0002$).

På ingen av de øvrige områdene er det statistisk signifikante forskjeller på grunnskolelærerne når man deler dem opp etter ansiennitet. Det er på ingen av områdene statistisk signifikante forskjeller på lærerne i videregående opplæring når man deler dem opp etter ansiennitet.

Lærerne er dessuten blitt bedt om å forholde seg til en rekke påstander om undervisningen på den høghskolen eller universitet hvor deres videreutdanning foregår, jfr. tabell 37.

Tabell 37: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander. Grader dine svar fra "Helt uenig" til "Helt enig". Prosentangivelser

	Helt uenig	.	.	.	.	Helt enig	Total antall
Undervisningstiden blir brukt effektivt							
Grunnskole	3	7	12	17	29	33	429
Videregående opplæring	4	4	12	23	22	35	156
Det er et godt forhold mellom foreleserne og studentene							
Grunnskole	2	2	5	9	28	54	429
Videregående opplæring	2	2	4	15	23	54	156
Jeg gleder meg hver gang jeg skal på forelesning							
Grunnskole	1	3	7	10	25	54	429
Videregående opplæring	3	4	8	15	29	40	156
Foreleserne på videreutdanningen er engasjerte							
Grunnskole	1	3	4	15	29	48	429
Videregående opplæring	1	1	9	13	31	44	156
Foreleserne på videreutdanningen er faglig dyktige							
Grunnskole	1	2	2	10	29	57	429
Videregående opplæring	0	2	4	13	31	49	156
Det er lett å relatere innholdet i undervisningen til egen undervisningspraksis							
Grunnskole	2	6	7	13	27	45	429
Videregående opplæring	4	8	13	13	28	33	156
Jeg opplever høy grad av praksisfellesskap med mine medstudenter							
Grunnskole	2	5	7	10	28	48	429
Videregående opplæring	2	3	5	15	32	44	156

Også på ovennevnte områder må man generelt si at lærerne overveldende ytrer seg positivt om høyskolen/universitetets undervisning. Det gjelder for eksempel forholdet mellom foreleserne og studentene, forelesernes engasjement og deres faglige dyktighet.

Det er likevel opp mot 10 % av lærerne både fra grunnskolen og i videregående opplæring som er uenige i at undervisningstiden blir brukt effektivt, og omkring like mange av lærerne som er svært uenige eller uenige i at det er lett å relatere innholdet i undervisningen til egen undervisningspraksis.

Lærerne ble så bedt om ta stilling til nedenstående negative påstander om undervisningen, jfr. tabell 38.

Tabell 38: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander. Grader dine svar fra "Helt uenig" til "Helt enig". Prosentangivelser

	Helt uenig	.	.	.	.	Helt enig	Total antall
Forelesningene blir avlyst for ofte							
Grunnskole	86	7	2	2	2	0	429
Videregående opplæring	83	9	3	3	1	1	156
Det er for mye dødtid i undervisningen							
Grunnskole	54	18	9	8	7	4	429
Videregående opplæring	51	21	6	12	6	4	156
Utbyttet jeg får av undervisningen er for dårlig i forhold til de resurser som blir brukt på videreutdanningen min							
Grunnskole	59	18	6	7	6	4	429
Videregående opplæring	54	18	10	6	6	6	156

Avlysninger av forelesninger er helt tydelig ikke noe problem på videreutdanningene. Kun ganske få lærere i henholdsvis grunnskolen og i videregående opplæring er enige i at forelesningene ofte blir avlyst.

Derimot er 11 % av lærerne i grunnskolen meget enige i at det er for mye dødtid i undervisningen, mens det samme gjelder for 10 % av lærerne fra videregående opplæring. Omkring den samme andelen av lærere både fra grunnskolen og videregående opplæring er enige i at det utbyttet de får av undervisningen er for dårlig i forhold til de ressurser som blir brukt på deres videreutdanning.

Generelt må man likevel si at også på de ovennevnte områdene så er lærerne generelt sett positive i forhold til undervisningen ved deres videreutdanning.

6.1 Videreutdanningens forhold til praksis

Lærerne ble stilt noen spørsmål om undervisningen i forhold til deres praksis, jfr. tabell 39.

Tabell 39: Hvor enig eller uenig er du i påstandene nedenfor. Grader dine svar fra "Helt uenig" til "Helt enig". Prosentangivelser

	Helt uenig	.	.	.	.	Helt enig	Total antall
Foreleseren/foreleserne på videreutdanningen er bevisste på at videreutdanningen skal være praksisrettet							
Grunnskole							
Videregående opplæring	3	4	8	16	27	42	428
	6	9	10	12	32	31	155
Innholdet i videreutdanningen er lett å bruke i egen undervisning							
Grunnskole							
Videregående opplæring	2	4	8	15	27	43	428
	7	5	6	19	28	35	155

Henholdsvis 69 % og 63 % av lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring er meget enige i at foreleserne på videreutdanningen er bevisste om at videreutdanningen skal være praksisrettet. Blant lærerne fra videregående opplæring er det likevel 15 % av lærerne som er svært uenige eller uenige i dette.

Langt de fleste lærerne er også enige i at innholdet i videreutdanningen er lett å bruke i deres egen undervisning. Også her er en del av lærerne som ikke er helt enige i dette.

Lærerne er dessuten blitt spurt om undervisningen er lagt opp til at de fortløpende har kunnet bruke det som man har lært der, samt i hvilken grad de fortløpende faktisk har prøvd ut det de har lært i egen undervisning, jfr. tabell 40.

Tabell 40: I hvilken grad har du kunnet bruke det du har lært på videreutdanningen i din undervisning? Grader dine svar fra "I svært liten grad" til "I svært stor grad". Prosentangivelser

	I svært liten grad	.	.	.	.	I svært høy grad	Total antall
Er undervisningen på videreutdanningen lagt opp slik at du fortløpende har kunnet bruke det du har lært i din egen undervisning?							
Grunnskole	3	5	8	18	23	43	438
Videregående opplæring	11	6	8	20	25	29	158

66 % av lærerne i grunnskolen synes i svært høy grad eller i høy grad at undervisningen har lagt opp til at de fortløpende har kunnet bruke det de lærte i deres egen undervisning. Det samme gjelder for noen færre av lærerne fra videregående opplæring hvor det her er kun 54 %, som svarer i svært høy grad eller i høy grad, og det er også relativt mange som kun i mindre grad synes at undervisningen er lagt opp til at de fortløpende har kunnet bruke det de har lært.

Lærerne er i tillegg blitt spurt om i hvilken grad de bruker det de har lært på videreutdanningen i deres egen undervisningspraksis.

I forrige avsnitt ble lærerne bedt om å angi i hvor høy grad de bestemte områdene inngikk i undervisningen på deres videreutdanning (det ble spurt om i alt 15 områder). Her var det en del av lærerne som angav at enkelte områder slett ikke eller i svært begrenset omfang hadde inngått i undervisningen. Disse lærerne er ikke blitt inkludert i neste tabell, da det kun er lærerne som har svart at et område i et visst omfang har inngått i undervisningen som er inkludert. Kun lærere som har svart at et gitt område har inngått i undervisningen i svært høy grad eller har svart på de to mest nærliggende svarmulighetene i 6-trinns svarskalaen er blitt brukt.

For å få en oversikt er det i tabell 41 kun oppført det prosentvise antall lærere som har svart at de ikke i det hele tatt eller kun i meget begrenset grad har brukt det de lærte i deres egen undervisning, og det prosentvise antall lærere som har svart at de i svært høy grad eller i høy grad har brukt det de lærte i deres egen undervisning.

I tabell 41 er områdene rangert etter hvor flest lærere i grunnskolen har angitt at de i svært høy grad eller i høy grad bruker det de har lært i deres egen undervisningspraksis.

Tabell 41: I hvilken grad bruker du det du har lært på videreutdanningen i din egen undervisningspraksis? Grader dine svar fra "Ikke i det hele tatt" til "I svært høy grad". Prosentangivelser

	Ikke i det hele tatt eller i meget liten grad	I svært høy grad eller i høy grad	Total antall
Faglig kompetanse i mine undervisningsfag			
Grunnskole	2	81	388
Videregåendeopplæring	9	74	105
Planlegging av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	1	75	324
Videregåendeopplæring	4	59	94
Gjennomføring av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	2	73	319
Videregåendeopplæring	6	59	93
Grunnleggende ferdigheter (å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne, å bruke digitale verktøy)			
Grunnskole	4	73	307
Videregåendeopplæring	13	62	67
Organisering av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	2	68	308
Videregåendeopplæring	3	57	91
Analytisk kompetanse til å kunne anvende resultater fra brukerundersøkelser (f.eks. Elevundersøkelsen) for å forbedre elevenes læringsutbytte			
Grunnskole			
Videregåendeopplæring	4 9	67 54	330 97
Lærer- elevrelasjoner			
Grunnskole	4	64	222
Videregåendeopplæring	9	51	76
Tilpasset opplæring			
Grunnskole	2	64	265
Videregåendeopplæring	9	47	70
Progresjon i undervisningen			
Grunnskole	2	59	271
Videregåendeopplæring	8	50	82
Evaluerings av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	3	57	261
Videregåendeopplæring	4	53	79
Elevvurdering som fremmer læring			
Grunnskole	4	57	262
Videregåendeopplæring	7	50	79
Klasseledelse/læringsledelse			
Grunnskole	6	57	182
Videregåendeopplæring	8	50	55
Kjennskap til læreplanene			
Grunnskole	4	57	218
Videregåendeopplæring	7	47	68
Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder			
Grunnskole			
Videregåendeopplæring	9 8	46 53	328 83

Henholdsvis 81 % og 74 % av lærerne i grunnskolen og videregående opplæring angir at de i svært høy grad eller i høy grad bruker det de har lært vedrørende faglig kompetanse i deres egne undervisningsfag.

På de fleste av de nevnte områdene er det forskjell på lærerne i grunnskolen og lærerne i videregående opplæring, når det i prosentvis er flere av lærerne i grunnskolen som opplever at de har brukt det de har lært i deres undervisningspraksis sammenlignet med lærerne fra videregående opplæring. Kun på områdene Evaluering av undervisning, Elevvurdering, Klasseledelse/læringsledelse og Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder er det ingen større forskjeller på lærerne i grunnskolen og lærerne i videregående opplæring.

Langt de fleste av lærerne i både i grunnskolen og i videregående opplæring som har angitt at et gitt område har inngått i undervisningen opplever således at de i høy grad bruker det de lærer på deres videreutdanning i deres egen undervisningspraksis.

6.2 Undervisningens forskningsforankring

I hvor høy grad opplever lærerne at undervisningen på deres videreutdanning har vært forskningsbasert. Dette fremgår av tabell 42.

Tabell 42: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om videreutdanningen du deltar på? Grader dine svar fra "Svært uenig" til "Svært enig". Prosentangivelser

	Svært uenig	.	.	.	.	Svært enig	Total antall
Undervisningen har i høy grad vært basert på forskningsresultater							
Grunnskole	5	6	8	20	29	34	400
Videregående opplæring	3	5	10	26	26	30	143
Foreleseren/foreleserne gir oss mange litteraturreferanser slik at vi kan lese om forskning							
Grunnskole	5	8	11	15	26	35	436
Videregående opplæring	3	11	15	24	24	24	156
Foreleseren/foreleserne på videreutdanningen har presentert egne forskningsresultater for oss							
Grunnskole	20	18	12	21	20	10	424
Videregående opplæring	19	14	13	18	17	19	154

Henholdsvis 63 % og 56 % av lærerne i grunnskolen og i videregående opplæring er svært enige eller enige i at undervisningen i høy grad har vært basert på forskningsresultater, og stort sett like mange er svært enige eller enige i at foreleseren/foreleserne gir dem litteraturreferanser så de kan lese om forskning. Underviserne har i mindre omfang formidlet resultater av egen forskning, og det er betydelig få av lærerne som er enige i at foreleseren/foreleserne ved deres videreutdanning har presentert egne forskningsresultater for dem. Nærmere halvparten av lærerne i henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring er noe uenige i dette, herav er mange svært uenige.

6.3 Lærernes generelle vurdering av læringsutbytte

Til slutt ble lærerne bedt om å vurdere deres læringsutbytte på en rekke områder, jfr. tabell 43.

Tabell 43: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om din videreutdanning? Grader dine svar fra "Helt uenig" til "Helt enig". Prosentangivelser

	Helt uenig	.	.	.	.	Helt enig	Total antall
Videreutdanningen har gitt utgangspunkt for refleksjon over egen praksis							
Grunnskole							
Videregående opplæring	0 3	1 3	3 8	8 13	23 37	68 42	438 158
Videreutdanningen har gitt meg nye faglige innfallsvinkler							
Grunnskole	1	1	3	8	25	62	438
Videregående opplæring	1	3	8	13	28	47	158
Videreutdanningen har generelt forbedret min måte å undervise på							
Grunnskole							
Videregående opplæring	2 5	3 11	5 10	16 23	24 27	50 23	438 158
Videreutdanningen har medført at elevene mine får et større faglig utbytte							
Grunnskole	1	2	5	13	33	47	438
Videregående opplæring	3	12	7	18	31	29	158
Med videreutdanningen har jeg fått et bredere register av undervisningsmetoder							
Grunnskole	3	5	10	14	22	46	438
Videregående opplæring	6	17	16	20	23	18	158
Videreutdanningen har ført til en forbedring av min undervisningspraksis							
Grunnskole	2	3	5	16	27	47	438
Videregående opplæring	3	8	9	29	27	25	158
Videreutdanningen har gjort meg til en bedre klasseleder							
Grunnskole	12	13	15	21	26	13	438
Videregående opplæring	9	19	20	30	13	10	158
Videreutdanningen har medført at jeg har blitt flinkere til å arbeide med trivsel i klassen							
Grunnskole							
Videregående opplæring	15 13	17 20	15 20	24 22	22 15	8 9	438 158

Det er ingen tvil om at mange av lærerne både i grunnskolen som i videregående opplæring spesielt opplever at videreutdanningen har gitt utgangspunkt for refleksjon over egen praksis og har gitt dem nye faglige innfallsvinkler. Dette gjelder likevel flest av lærerne i grunnskolen.

Det er generelt forskjeller på svarene fra lærerne i henholdsvis grunnskolen og lærerne i videregående opplæring. Utover at flere av lærerne i grunnskolen er helt enige i at videreutdanningen har gitt utgangspunkt for refleksjon over egen praksis og har gitt dem nye faglige innfallsvinkler, så er der også flere av lærerne i grunnskolen enn i videregående opplæring som er helt enige i at videreutdanningen generelt har forbedret deres måte å undervise på, og at videreutdanningen har gitt dem et bredere register av undervisningsmetoder.

Omkring halvparten av lærerne både i grunnskolen og i videregående opplæring er likevel samlet om å være noe uenige i om videreutdanningen har ført til at de er blitt flinkere til å arbeide med trivsel i klassen, på samme måte som opp mot halvparten av lærerne i henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring er noe uenige i om videreutdanningen har gjort dem til en bedre klasseleder.

6.4 Lærernes opplevelse av styrket kompetanse

Lærerne ble spurt om videreutdanningen har styrket deres kompetanse på bestemte områder. Disse områdene er de samme områdene hvor lærerne ble bedt om å angi i hvor høy grad disse områdene inngikk i undervisningen på deres videreutdanning. Det var noen av lærerne som angav at enkelte områder slett ikke eller i svært lite omfang inngikk i undervisningen på deres videreutdanning. Disse lærernes svar vedrørende opplevelse av styrket kompetanse på disse områder er i de to følgende tabeller ikke inkludert, slik at det kun er lærere som har svart på at et gitt område i noen form for omfang har inngått i undervisningen som er inkludert. Mer presist, det er kun svarene fra lærere som har svart at et gitt område har inngått i undervisningen i høy grad eller som har svart på de to mest nærliggende svarmulighetene i 6-trinns svarskaalen som er med i tabellene.

For å få det oversiktlig er det i tabell 44 kun vist det prosentvise antall lærere som har svart at deres kompetanse på et bestemt område ikke i det hele tatt eller kun i svært begrenset grad er blitt styrket, og det prosentvise antall lærere som har svart at deres kompetanse på dette området i svært høy grad eller i høy grad er blitt styrket.

Områdene er i tabellen rangert etter hvor flest lærere i grunnskolen har angitt at deres kompetanse på et gitt område i svært høy grad eller i høy grad er blitt styrket.

Tabell 44: I hvilken grad opplever du at videreutdanningen har styrket dine kompetanser på følgende områder? Grader dine svar fra "Ikke i det hele tatt" til "I svært høy grad". Prosentangivelser

	Ikke i det hele tatt eller i meget lille grad	I svært høy grad eller i høy grad	Totalt antall
Faglig kompetanse i mine undervisningsfag			
Grunnskole	2	86	394
Videregående opplæring	7	75	105
Planlegging av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	2	75	326
Videregående opplæring	6	54	94
Gjennomføring av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	2	73	319
Videregående opplæring	6	59	93
Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder			
Grunnskole			
Videregående opplæring	3 18	71 48	330 83
Organisering av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	2	68	308
Videregående opplæring	3	57	91
Analytisk kompetanse til å kunne anvende resultater fra brukerundersøkelser (f.eks. Elevundersøkelsen) for å forbedre elevenes læringsutbytte			
Grunnskole			
Videregående opplæring	5 6	65 61	333 97
Grunnleggende ferdigheter (å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne, å bruke digitale verktøy)			

Grunnskole	3	64	309
Videregående opplæring	16	52	67
Tilpasset opplæring			
Grunnskole	5	58	266
Videregående opplæring	10	60	70
Elevvurdering som fremmer læring			
Grunnskole	4	57	263
Videregående opplæring	3	57	79
Progresjon i undervisningen			
Grunnskole	3	55	273
Videregående opplæring	6	49	68
Evaluerings av undervisning som fremmer elevenes læring			
Grunnskole	2	54	262
Videregående opplæring	3	53	79
Lærer- elevrelasjoner			
Grunnskole	5	50	224
Videregående opplæring	4	59	76
Klasseledelse/læringsledelse			
Grunnskole	6	44	182
Videregående opplæring	6	56	55
Kjennskap til læreplanene			
Grunnskole	6	44	221
Videregående opplæring	4	53	68

Lærerne både i grunnskolen og i videregående opplæring opplever spesielt at videreutdanningen har styrket deres faglige kompetanse i deres undervisningsfag.

Langt de fleste lærerne i grunnskolen opplever dessuten at videreutdanningen har styrket deres kompetanse med hensyn til Planlegging av undervisning, Gjennomføring av undervisning, Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder og Organisering av undervisning.

På alle disse områder er det klart færre av lærerne i videregående opplæring som opplever at deres kompetanser er blitt styrket. For eksempel er det kun halvparten av lærerne i videregående opplæring som opplever at videreutdanningen har styrket deres kompetanse med hensyn til Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, mens det samme gjelder for 71 % av lærerne i grunnskolen. På den annen side angir 18 % av lærerne i videregående opplæring at de har slett ikke eller kun i svært begrenset grad har fått styrket deres kompetanser vedrørende kjennskap til forskjellige undervisningsmetodene, mens det samme gjelder for 3 % av lærerne i grunnskolen.

6.5 Har videreutdanningen vært som forventet?

Lærerne ble spurt om utbyttet av deres videreutdanning har vært som forventet, jf. Tabell 45.

Tabell 45: Har utbyttet av videreutdanningen vært som forventet? Grader dine svar fra "Ikke i det hele tatt" til "I svært høy grad". Prosentangivelser

	Ikke i det hele tatt	.	.	.	.	I svært høy grad	Total antall
I hvilken grad opplever du at utbyttet av videreutdanningen har vært som forventet							
Grunnskole	1	4	6	15	32	43	438
Videregående opplæring	4	5	8	16	34	33	158

Omkring tre fjerdedeler av lærerne i grunnskolen og to tredjedeler av lærerne i videregående opplæring svarer at utbyttet av videreutdanningen i svært høy grad eller i høy grad har vært som forventet. For en del av lærerne har videreutdanningen imidlertid ikke levd opp til forventningene.

I spørreskjemaet ble lærerne i et åpent spørsmål bedt om å eventuelt utdype deres svar på ovennevnte spørsmål. I det følgende blir lærernes utdypende kommentarer presentert for hvert av de fagene hvor flest lærere har deltatt i videreutdanning.

For grunnskolen dreier det seg om norsk, engelsk, matematikk, leseopplæring og rådgivning.

For videregående opplæring dreier det seg om Matematikk, Fysikk, Kjemi, Vurdering av yrkeskompetanse i skole og bedrift (yrkesfag), Prosjekt til fordypning (yrkesfag) og rådgivning.

I bilag 1 kan man lese samtlige kommentarer fra lærerne vedrørende videreutdanningen i disse fag. Disse kommentarene er relevante, ikke minst for de ansvarlige på de høgskolene og universitetene som står for videreutdanningen i de enkelte fag.

I de fleste av kommentarene uttrykker lærerne stor tilfredshet med undervisningen på deres videreutdanning og deres utbytte av den. I en del tilfeller er det likevel også kommentarer fra lærere som uttrykker kritikk av bestemte deler av undervisningen eller kommentarer hvor læreren for eksempel godt kunne ha tenkt seg et noe annet fokus i undervisningen, eller at man involverte andre og bestemte elementer i undervisningen. Disse kommentarene er likevel ikke typiske for kommentarene generelt sett, men de er kanskje et uttrykk for enkelte læreres spesifikke behov og ønsker. Det betyr likevel ikke at de ikke er relevante for de ansvarlige på de høgskolene og universitetene som er ansvarlige for videreutdanningen.

Det generelle inntrykket er likevel det som også kan bekreftes i andre deler av rapporten; at lærerne i stor grad er fornøyde med deres utbytte av deres videreutdanning og i høy grad bruker det de lærer på deres videreutdanning i deres egen undervisning. Nedenfor er noen av de meget positive kommentarene fra de fagene hvor det er flest kommentarer.

Norsk 1:

"Jeg har fått mye større innsikt i ulike metoder for å kunne hjelpe elevene til økt leseforståelse".

"Jeg har tatt utdanning i et fag jeg aldri har undervist i, og dermed har jeg lært svært mye, og gleder meg til å starte".

"Lært mye nytt som jeg tager med inn i min undervisningspraksis".

Norsk 2:

"Jeg har fått "gnisten" som lærer tilbake!"

"Det at videreutdanningen har vært så praksisnær, hat gjort at utbyttet har vært svært stort".

"Føler meg tryggere i forskningen som ligger bak leseverkene i norsk. Vil kunne undervise bedre i norskfaget".

Engelsk 1:

"Utbyttet har vært mye større enn ventet!"

"Alt har vært nyttig, litteratur og språk og kulturkunnskaper".

"Vi har hatt en meget dyktig og kunnskapsrik foreleser som har inspirert og motivert meg til å ville lære mer. Hun har virkelig "løftet" kurset med sin faglige dybde og motiverende holdning til faget".

Engelsk 2:

"Forventet at jeg skulle få bedre kompetanse i engelsk, og det har jeg fått".

"Undervisninga har vært praktisk rettet, slik at vi kan ta med mye rett inn i klasserommet".

"Jeg har lært mye, og har mye bedre ballast for å undervise i faget engelsk nå. Det er flott".

Matematikk 1:

"Økt faglig kunnskap både faglig og didaktisk for å kunne oppnå bedre resultater med elevene bl.a gjennom økt motivasjon og dypere forståelse for matematikk. Å få faglig kompetanse slik at det er kompetansemålene som styrer undervisningen og ikke læreboka (benytter den i liten grad nå)".

"Min matematiske kompetanse er hevet, det gir større trygghet og autoritet i undervisningssituasjonen".

Leseopplæring 1:

"Jeg hadde ingen kompetanse innen Lese- og skriveopplæring, og opplever at jeg i dag aktivt kan bidra i egen skoles styring disse grunnleggende ferdighetene.

"Faglærer (navn) har vært helt fantastisk. Hun har lovet oss gjennom et vel gjennomtenkt studie og studiemodellen med oppgaveskriving+resons har vært helt genial.(Navn) får en klar A i karakter. A+ om det er mulig!!".

"Jeg trodde ikke at det skulle være så utrolig spennende og nyttig!".

Leseopplæring 2:

"Det har vært en fin kombinasjon av teoretisk innføring og oppgaver med å gjennomføre praktiske undervisningsopplegg".

"Svært relevant stoff for min undervisningshverdag når det gjelder leseopplæring".

"Fått større innsikt i hvordan undervise i Lesing, både den grunnleggende og den videre".

"Har blitt langt mere bevisst på hvilke strategier jeg skal bruke i undervisningen, dette både i forhold til fagtekster og skjønnlitterære tekster".

Rådgivning 1:

"Har hatt videreutdanning i rådgivning, og som ny rådgiver har jeg hatt svært stort læringsutbytte av studiet. Fra å vite ingenting, har jeg nå lært både bakgrunnsteori og praktiske metoder som er lett å gjennomføre med elevene".

"Har lært mye om rådgiving: "fått mange verktøy",

"Fått høyere kompetanse på rådgivning/veiledning".

"Lært veldig mye nytt om rådgivning".

Fysikk 2:

"Jeg har studert fysikk og har hatt veldig stort utbytte faglig og didaktisk. Vi har undervisning fast to ganger per uke – det er VELDIG bra. Svært god organisering av UMB".

"Min opplevelse av læringsutbytte overstiger mine forventninger til læringsutbytte".

"Svært interessant. Flinke forelesere".

"Gleden ved å lære mer realfag har vært minst så stor som forventet".

Kjemi 2:

"Det var et helt bevisst valg å bruke UMB pga deres kvaliteter, de har svart fulstendig til forventningene".

"Stort faglig utbytte i fag jeg underviser i og undervisningskompetanse i nytt fag".

"Forventet utbytte var økte kunnskaper i faget, og det har jeg fått".

*

Det er likevel to unntak hvor mange lærere uttaler seg mindre positivt om deres videreutdanning. Det dreier seg om videreutdanningen i Matematikk 2 og Rådgivning 2.

18 lærere har kommentert deres videreutdanning i **Matematikk 2**. Bortsett fra at mange av disse kommentarene uttrykker glede over det de har lært på deres videreutdanning så er det bemerkelsesverdig at 10 av kommentarene på ulik vis uttrykker at nivået på Matematikk 2 er for høyt og at det ikke er rettet mot grunnskolen (ungdomsskolen). Dette går for eksempel utover anvendeligheten av det lærte i egen undervisningspraksis i ungdomsskolen. Her er noen eksempler:

"Innholdet i studiet har ligget på for høyt nivå til å kunne dedikere undervisningen i dette på ungdomsskolen".

"Jeg skal undervise i matematikk i grunnskolen, men mye av studiet gjaldt materialet for Videregående opplæring".

"Gitt meg faglig trygghet, men for lite relatert til ungdomsskolen".

"Innholdet i faget er meget vanskelig. Jeg får ikke bruk for selve innholdet i egen undervisning".

"Hadde forventet at vi skulle bruke det forumet at vi er så mange mattelærere fra ungdomsskolen samlet, litt mer til erfaringsutveksling og diskusjoner om gode undervisningsopplegg og metoder som f.eks. muntlig eksamen for 10.klasse, oppbygging av matterom, utfordringer med tilrettelagt undervisning for 30 elever og 1 lærer".

"Det faglige innholdet har holdt et meget høyt nivå og lå over det som var forventet".

"Høgar fagleg nivå enn eg hadde forventa".

"Faglig interessant og svært krevende videreutdanning, men altfor høyt nivå. Ikke relevant for arbeid i grunnskole".

"Lite direkte relatert til undervisningssituasjoner i ungdomsskolen. Klasseledelse var ikke tema. Svært lite med tilrettelegging av ulike undervisningsopplegg og særlig lite med tilpasset opplæring.

"Tema er svært lite relevant til ungdomskole- pensumet. Nivået er svært høyt og ikke direkte linket opp mot vår hverdag. Mer om tilpasset undervisning, metoder som gjør at elevene kan begynne å like fagene igjen!"

Når man tar i betraktning at 48 lærere fra grunnskolen på videreutdanning i Matematikk 2 og kun 8 lærere fra Videregående opplæring har deltatt i denne undersøkelsen så tyder de ovennevnte sitatene på at det er grunn til å se på hvorvidt innholdet og faglig nivå på videreutdanningen i Matematikk 2 passer til målgruppene for

videreutdanningen. Er det for eksempel hensiktsmessig å tilby den samme videreutdanning til lærere fra henholdsvis grunnskolen og videregående skole? I tillegg er det også enkelte lærere på Matematikk 1 som mener at det faglige nivået er for høyt i forhold til grunnskolen.

21 lærere har i tillegg kommentert deres videreutdanning i **Rådgiving 2**. Selv om enkelte lærere uttrykker glede over deres videreutdanning i Rådgiving 2, så det et gjennomgående trekk at lærerne (fra spesielt én utdanningsinstitusjon) uttrykker stor frustrasjon over deres videreutdanningsforløp og retter en temmelig sterk kritikk overfor tilretteleggingen av og den måten undervisningen er blitt gjennomført på, jf. nedenstående kommentarer:

"Det faglige opplegget i (tilbyderen av videreutdanningen) i Rådgiving 2 har absolutt ikke vært tilfredsstillende!!! Faglig ansvarlig har ikke greid å følge opp studiet på noen måte, frister har ikke blitt holdt, informasjon har måttet blitt purret på flere ganger i tillegg til at det faglige fokuset har vært svært dårlig. Fagansvarlig har ikke noen relevante fagkunnskaper å dele med seg, og de fagpersonene han har hentet inn virker vilkårlige og uten noen overordnet plan (han tok sen kontakt med dem, derfor hadde de ikke tid). Han har ikke tatt hensyn til våre tilbakemeldinger som vi har gitt både i høstsemesteret og nå i vår, og vi har måttet gå videre med saken til (tilbyderen av videreutdanningen), men uten at det har hjulpet. Frustrasjonen hos de deltagende lærere er stor, siden vi ønsker å få noe faglig igjen for studiet vi tar og det arbeidet vi faktisk må legge ned. Pensum og oppgaver vi har måttet skrive virker gjennomtenkte. (tilbyderen av videreutdanningen) må endre organiseringen av studiet, men det er synd det ikke resulterer i at vi som går der nå får et bedre faglig utbytte".

"Dårlig kursansvarlig ved (tilbyderen av videreutdanningen). Virket lite forberedt, gjesteforelesere sine tema var lite relevant i forhold til fagplanen. Liten og sen respons på innleverte oppgaver. i det hele, var det lite å hente på samlingene i (tilbyderen av videreutdanningen). Det jeg har lært har skjedd gjennom lesing av faglitteratur i forbindelse med innlevering av oppgaver og lesning til eksamen".

"Det har dessverre ikke vært så godt opplegg som på Rådgiving1. Leder for studiet har virket tafatt og svak. Jeg kom på studiet for å lære mer om hvordan jeg kunne bli en bedre rådgiver. Det har jeg forsåvidt gjort, men det er takket være mye lesing, en god kollokviegruppe og en del av de eksterne foreleserne. Så studiet har ikke helt svart til forventningene, men læringsutbyttet har blitt godt likevel".

"Uklar progresjon, irrelevant pensum, for lite praktisk orientert tilrettelegging - svak oppfølging og planlegging av fagansvarlig".

"Den ansvarlige fra (tilbyderen av videreutdanningen) var helt udugelig som veileder".

"Hadde forventinger fra rådgiving 1 og var ble skuffet over opplegget på rådgiving 2. (tilbyderen av videreutdanningen) hørte ikke på konstruktiv kritikk".

"Evalueringsav (tilbyderen av videreutdanningen)".

I andre kommentarer forholder lærerne seg også kritisk overfor innholdet i undervisningen.:

"Studiet har vært for lite praksisnært. Vi har brukt mye tid på teorier om veiledning, spesielt karriereveiledning. Lite eller ingen tid brukt på sosialpedagogisk rådgiving. 15 stp i ledelse oppleves meningsløst i et rådgivingsstudium når det er så mange konkrete områder i rådgivingstjenesten som ikke berøres".

"Jeg savner orientering om mulige måter rådgiverne har i møte med elever på den sosialpedagogiske måten. Her har vi hatt altfor lite og for mye på ledelse".

"Jeg hadde betydelig større utbytte av studiets del 1. Samlingene og pensum på del 2 oppleves som mindre relevante for min praksis. Noen få forelesninger var svært gode, men det var lite struktur og oversikt og dårlig veiledning".

"Hadde forventet å få mer innsikt i rådgiverrollen, forskningsbasert teori, nasjonale og internasjonale trender tidlig i studiet".

"Det har ikke vært lik fordeling mellom sosialpedagogisk rådgivningsarbeid og yrke- og utdanningsrådgivning. Alt for lite på den førstnevnte".

"Noen av temaene syntes irrelevante for min jobb som rådgiver"

"Jeg savner orientering om mulige måter rådgiverne har i møte med elever på den sosialpedagogiske måten. Her har vi hatt altfor lite og for mye på ledelse".

"Hadde forventet å få mer innsikt i rådgiverrollen, forskningsbasert teori, nasjonale og internasjonale trender tidlig i studiet".

De syv kommentarer stammer fra en bestemt tilbyder av videreutdanningen Rådgivning 2. Med utgangspunkt i de kommentarene er det opplagt at det er behov for endringer i denne tilbyders videreutdanning med hensyn til organisering og innhold på videreutdanningen.

6.6 Oppsummering

Generelt er lærerne fra grunnskolen og lærerne fra videregående opplæring meget tilfredse med undervisningen på deres videreutdanning. Det gjelder tilretteleggingen og organiseringen av undervisningen, undervisningsinnholdet, måten undervisningsinnholdet formidles på samt forelesernes faglige, fagdidaktiske kompetanser og pedagogiske kompetanser. Det kommer også frem i lærernes kommentarer.

Generelt kan man si at lærerne overveldende ytrer seg positivt om høyskolen og universitetenes undervisning. Det er likevel nærmere en femtedel av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring som ikke er helt tilfredse. For eksempel er det en del som er noe uenige i at undervisningstiden blir brukt effektivt og er noe uenige i at det er lett å relatere innholdet i undervisningen til egen undervisningspraksis.

Lærernes kommentarer viser at det i enkelte utdanningstilbud trengs noen justeringer.

Det gjelder matematikk 2, hvor det faglige nivå i forhold til lærerne fra grunnskolen ser ut til å være for høyt. Nivået synes i høyere grad å være rettet mot lærere fra videregående opplæring. Det er spesielt uheldig, da de fleste som tar videreutdanning i Matematikk 2 er lærere fra grunnskolen.

Lærernes kommentarer viser også at det er problemer med undervisningen på Rådgivning 2. Det ser ut til at det har vært et uheldig undervisningsopplegg på én av utdanningsinstitusjonene som tilbyr denne videreutdanningen. Her retter lærerne en sterk kritikk mot undervisningens tilrettelegging, innholdet på videreutdanningen m.m. Her trenger man tydeligvis justeringer.

Avlysninger av forelesninger på studiestedene er tilsynelatende ikke noe problem. Henholdsvis 86 % og 83 % av lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring er således helt uenige i at forelesningene blir avlyst for ofte. De fleste er også uenige i at det er for mye dødtid i undervisningen, samt uenige i at utbyttet av undervisningen er for dårlig i forhold til de ressurser som blir brukt på videreutdanningen.

Med hensyn til videreutdanningens relasjon til lærernes praksis så opplever henholdsvis 69 % og 63 % av lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring at foreleserne på videreutdanningen er bevisste om at videreutdanningen skal være praksisrettet. Blant lærerne fra videregående opplæring er det likevel 15 % av lærerne som er uenige i at dette er tilfellet.

De aller fleste lærerne er også enige i at innholdet i videreutdanningen er lett å bruke i deres egen undervisning. Også her har 12 % av lærerne fra videregående opplæring en annen mening.

66 % av lærerne fra grunnskolen synes i svært høy grad eller i høy grad at undervisningen har lagt opp til at de fortløpende har kunnet bruke det de lærte i deres egen undervisning. Det samme gjelder for et mindretall av lærerne fra videregående opplæring hvor kun 54 % svarer i svært høy grad eller i høy grad, og på samme måte er det relativt mange fra videregående opplæring (17 %) som i svært liten eller liten grad synes at undervisningen er lagt opp til at de fortløpende har kunnet bruke det de har lært.

Lærerne er også blitt spurt om i hvilken grad de bruker det de har lært på videreutdanningen i deres egen undervisningspraksis. Blant lærerne som har angitt at et gitt område har inngått i undervisningen er det henholdsvis 81 % og 74 % av lærerne i grunnskolen og i videregående opplæring som angir at de i svært høy grad eller i høy grad bruker det de har lært vedrørende faglig kompetanse i deres egne undervisningsfag.

På de fleste områder er det forskjell på lærerne i grunnskolen og lærerne i videregående opplæring, da det er prosentvis flere av lærerne i grunnskolen som opplever at de har brukt det de har lært i deres undervisningspraksis sammenlignet med lærerne fra videregående opplæring. Kun på områdene Evaluering av undervisning, Elevvurdering, Klasseledelse/læringsledelse og Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder er det ingen større forskjeller på lærerne i grunnskolen og lærerne i videregående opplæring.

Men alt i alt opplever langt de fleste av lærerne som har angitt at et gitt område inngår i undervisningen, både i grunnskolen og videregående opplæring, at de i høy grad bruker det de lærer og deres videreutdanning i deres egen undervisningspraksis.

Flertallet av lærerne både fra grunnskolen og i videregående opplæring angir forøvrig at undervisningen i høy grad har vært basert på forskningsresultater og at foreleseren/foreleserne har gitt dem mange litteraturreferanser slik at de kan læse om forskning. Det er mindre spredning i lærernes svar på om foreleseren/foreleserne presenterte egne forskningsresultater for dem. Dette er noe henholdsvis 38 % og 33 % av lærerne fra grunnskolen og videregående opplæring er svært uenige eller uenige i.

Mange av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring opplever spesielt at videreutdanningen har gitt utgangspunkt for refleksjon over egen praksis og har gitt dem nye faglige innfallsvinkler. Dette gjelder likevel spesielt mange av lærerne fra grunnskolen.

Det er generelle forskjeller på svarene fra lærerne i grunnskolen og lærerne i videregående opplæring. I tillegg til at lærerne i grunnskolen er helt enige i at videreutdanningen har gitt utgangspunkt for refleksjon over egen praksis og har gitt dem nye faglige innfallsvinkler, så er det også flere av lærerne i grunnskolen enn i den videregående opplæring som er helt enige i at videreutdanningen generelt har forbedret deres måte å undervise på og at videreutdanningen har gitt dem et bredere register av undervisningsmetoder. Denne forskjellen på lærerne fra grunnskolen og lærerne fra videregående opplæring må som nevnt belyses ved senere intervjuer.

Ca. halvparten av lærerne både i grunnskolen og videregående opplæring er likevel samstemte om å være noe uenig i at videreutdanningen har medført at de har blitt flinkere til å arbeide med trivsel i klassen, på samme måte som at halvparten av lærerne både i grunnskolen og Videregående opplæring er noe uenige i at videreutdanningen har gjort dem til en bedre klasseleder.

Lærerne både fra grunnskolen som videregående opplæring opplever at videreutdanningen har styrket deres faglige kompetanse i deres eget undervisningsfag.

De aller fleste lærerne fra grunnskolen opplever dessuten at videreutdanningen har styrket deres kompetanse med hensyn til Planlegging av undervisning, Gjennomføring av undervisning, Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder og Organisering av undervisning.

På alle disse områdene er det klart at færre av lærerne i videregående opplæring enn av lærerne i grunnskolen opplever at deres kompetanse er blitt styrket. For eksempel er det kun halvparten av lærerne i videregående opplæring som opplever, at videreutdanningen har styrket deres kompetanse med hensyn til Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, mens det samme gjelder for 71 % av lærerne i grunnskolen. På den annen side angir 18 % av lærerne i videregående opplæring at de slett ikke eller i kun begrenset omfang har fått styr-

ket sine kompetanser vedrørende Kjennskap til forskjellige undervisningsmetoder, mens det samme kun gjelder for 3 % av lærerne i grunnskolen.

Til sist kan nevnes, at flesteparten av lærerne både fra grunnskolen og videregående opplæring vurderer kvaliteten på den samlingsbaserte delen av studiet og den nettbaserte delen av studiet som god eller svært god, på samme måte mener de fleste at fordelingen mellom den samlingsbaserte og den nettbaserte delen av studiet er god eller svært god. Videre uttrykker en del at kvaliteten er passende. Det er likevel omkring 10 % som syntes kvaliteten på den nettbaserte delen av studiet er dårlig og omkring like mange syntes fordelingen mellom den samlingsbaserte og den nettbaserte delen av studiet dårlig.

Kilder

Aftenposten. (9. juni 2011). *Lærere får ikke videreuddanning*.

Are Turmoe og Per Olaf Aamodt: *Pedagogisk og faglig kompetanse blant lærere i videregående opplæring. En kartlegging*. Nifu Step 2007.

Andersen, F. Ø. (2010). *Verdens bedste folkeskole*. Aarhus Universitetsforlag.

Dahl, T., Klewe, L. og Skov, P. (2004). *En skole i bevægelse. Evaluering af satsning på kvalitetsudvikling i den norske grundskole*. Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

Day, C., Day, S. P., Qing, K., & Stobart, G. (2009). Committed for Life? Variations in Teachers' Work, Lives and Effectiveness. I: M. Bayer (red.), *Teachers' Career Trajectories and Work Lives* (s. 49-70). Dordrecht, Heidelberg, London, New York: Springer

Hargreaves, A. (1996). *Lærerarbeid og skolekultur læreryrkets forandring i en postmoderne tid*. Oslo: Ad notam Gyldendal. (Det utdanningsvitenskapelige bibliotek).

Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lave, J., & Wenger, E. (2003). *Situeret læring - og andre tekster*. København: Reizel.

Mehlbye, J. Og Ringsmose, C. (2004). *Elementer i god skolepraksis – "De gode eksempler"*. AKF forlaget.

Nordenbo, S. E. (2008). *Lærerkompetanser og elevers læring i barnehage og skole: et systematisk review utført for Kunnskapsdepartementet, Oslo*. [København]: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag og Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning.

OECD. (2005). *Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective teachers*. Lastet, fra <http://www.oecd.org/dataoecd/39/47/34990905.pdf>.

Palincsar, A. S., Magnusson, S. J., Marano, N., Ford, D., & Brown, N. (1998). *Designing a community of practice: principles and practices of the GLSML community*. Teaching and Teacher Education, 14(1), 5-19.

Perry, N. (1998). *Young Children's Self-Regulated Learning and Contexts That Support It*. Journal of Educational Psychology, 90(4), 715-729.

Perry, N., Phillips, L., & Dowler, J. (2004). *Examining Features of Tasks and Their Potential to Promote Self-Regulated Learning*. Teachers College Record, 106(9), 1854-1878.

Perry, N. E., VandeKamp, K. O., Mercer, L. K., & Nordby, C. J. (2002). *Investigating Teacher-Student Interactions That Foster Self-Regulated Learning*. Educational Psychologist, 37(1), 5-15.

Perry, N. E., Walton, C., & Calder, K. (1999). *Teachers Developing Assessments of Early Literacy: A Community of Practice Project*. Teacher Education and Special Education, 22(4), 218-233.

Rambøll (2010). *Videreuddanning 20009-2010. Analyse av deltakerundersøkelsen*.

Shulman, L. (1987). *Knowledge and Teaching: Foundation of the New Reform*. Harvard Educational Review, 57, 1-22.

Strategi for videreutdanning (2009).
http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Grunnskole/Kompetanseforkvalitet2009_endelig.pdf.

Wahlgren, B. (2009). *Transfer mellem uddannelse og arbejde*. København: Nationalt center for Kompetenceudvikling.

Bilag 1: Lærernes kommentarer til deres videreutdanning

Norsk 1

"Jeg har fått mye større innsikt i ulike metoder for å kunne hjelpe elevene til økt leseforståelse".

"Jeg har tatt utdanning i et fag jeg aldri har undervist i, og dermed har jeg lært svært mye, og gleder meg til å starte".

"Lært mye nytt som jeg tar med inn i min undervisningspraksis".

"Videreutdanningen har vært svært lærerik, men også svært arbeidskrevende. 50/50 isteden for 60/40 ville vært en bedre løsning".

"Utbyttet er som forventet. Det eneste jeg har savnet er et diskusjons forum og anledning til å spørre lærerne når jeg står fast. men det er stort læringsutbytte i å arbeide med oppgaver på grunnlag av egen jobbing med stoffet".

"Tror jeg forventet noe mer om hvordan vi gjennomfører den første leseopplæringen på småtrinnet, 1.trinn f.eks. Dette kom på siste samling, men jeg hadde nok forventet at fokus var på det fra starten av og så gikk over i mer om arbeidsmetoder etter hvert".

"Jeg hadde forventet et større fokus på didaktikk og læringsmetoder. Jeg opplever studiet som mer fokusert mot teori og faglitteratur".

Norsk 2

"Jeg har fått "gnisten " som lærer tilbake!".

"Alle målene jeg satte for videreutdanningen ble nådd".

"Jeg har hatt stort utbytte av å lære mer om ulike lærings og lesestrategier".

"Det at videreutdanningen har vært så praksisnær, hat gjort at utbyttet har vært svært stort".

"Føler meg tryggere i forskningen som ligger bak leseverkene i norsk. Vil kunne undervise bedre i norskfaget".

"Svært mange av temaene som har vært forelest om har vært veldig aktuelle, og noe som har gått direkte på arbeidet i klasserommet. Det har vært konkrete ting jeg som lærer har bruk for, men og ikke så altfor stor grad av høytflyvende teori som ikke er direkte anvendbart i klasserommet. Flinke lærere og forelesere. En del veldig nyttig pensumlitteratur".

"Hadde håpet å få et større utbytte av litteraturdelen i faget".

"Mer fagdidaktikk, hvordan undervise / formidle fagstoff på en god måte".

"Norsk 1 var veldig bra og nyttig, mens norsk 2 bli mye det samme. Skulle gjerne hatt mer variasjon i oppgavene vi fikk".

"Skuffet over at sammensatte tekster ikke ble forelest slik jeg forventet ut fra planen. Svært mye fokus på elever med norsk som 2. språk. Ellers nyttige tema som har gitt meg faglig påfyll".

"Hadde ønsket flere forelesninger. Litt for mye tid til egen studering".

"Studiet (norsk 1 i fjor og 2 nå) har vært meget preget av selvstudium og mange skriftlige innleveringer. Nyttig med prosesskriving og respons underveis, men svært ulike pedagogiske tilbakemeldinger og total mangel på kjennetegn på måloppnåelse og vurderingskriterier (bare generelle for alle oppgaver og eksamen) for oss som studenter. Mange nyttige forelesninger, andre kunne hatt mer pedagogikk. Savner noe nyere forskningsresultater som sier noe om dagens situasjon, ikke fra forrige læreplan".

Engelsk 1

"Utbyttet har vært mye større enn ventet!"

"Alt har vært nyttig, litteratur og språk og kulturkunnskaper".

"Vi har hatt en meget dyktig og kunnskapsrik foreleser som har inspirert og motivert meg til å ville lære mer. Hun har virkelig "løftet" kurset med sin faglige dybde og motiverende holdning til faget".

"Auka eigenkompetanse i Engelsk".

"Det har vært høye forventninger til oss studenter og til tider et ganske stort arbeidspress. Dette har bidratt til et stort utbytte og tvunget meg til å delta aktivt gjennom hele studieåret".

"Få større faglig trygghet, kjennskap til flere didaktiske innfallsvinkler".

"Jeg var veldig åpen for nye impulser, og gledet meg veldig til å få innputt på ting jeg følte jeg ikke kunne nok om. Det har jeg fått".

"Har vært et intenst år med mange innleveringer og eksamener, til tider litt for mye når en skal kombinere det med jobb. Har vært tøft, men har lært utrolig mye".

"Studiet var på et høyere nivå enn forventet".

"Synes utbyttet har vært varierende, litt for mye fokus på formelle krav til oppgaver og for lite inspirasjon til egen utvikling i språket og ideer til å forbedre i undervisninga. Foreleserne har virka for travle, virker ikke som studiet har fått mye ressurser, noe som har gjort at det har vært lite aktivitet på Fronter, beskjeder og oppgaver kom seint. Dette var litt skuffende og slår ut på motivasjon. Dumt, for dette har jeg venta lenge på å få, og skolen har lagt godt tilrette denne gangen".

"Jeg hadde forventet å lære flere ord, lese masse bøker artikler og litteratur. Jeg hadde tenkt at jeg kom til å studere mer og jobbe mindre, men har hatt kontaktlæreransvar delt med ufaglært og vært på et trinn der samarbeid med fem andre voksne har vært krevende. Klassen har byttet rom to ganger og jeg har byttet kontor en gang i perioden. Det har vært satt opp teamsamarbeid fast på den ene studiedagen i hele perioden, ett år. 60 % jobb har blitt til 75 % og 40 % studier er blitt til 25 % . Det er stor ufordel å jobbe med en annen målgruppe enn den studiet er lagt opp for, være kontaktlærer, og på et trinn med totalt over 100 elever. Det er bedre å ha samlinger nært to ganger hver annen uke, og variere mellom lesing, oppgaveløsning og respons. Men det var morsomt å bli kjent med et nytt sted og nye folk, i den grad travle lærere, dels småbarnforeldre rekker det de skal under sånne omstendigheter".

Engelsk 2

"Forventet at jeg skulle få bedre kompetanse i engelsk, og det har jeg fått".

"Har hatt engasjerte og inspirerende lærere".

"Svært godt utbytte av dette studiet".

"Undervisninga har vært praktisk rettet, slik at vi kan ta med mye rett inn i klasserommet".

"Utbyttet har vært bedre enn forventet. (Derfor litt vanskelig å vite hvilket svaralternativ jeg skal velge ovenfor) Det dreide seg mer om undervisning og læring enn tradisjonelt i et språkfag (ofte litteratur og språkhistorie osv) Jeg var kjempefornøyd med dette studiet!"

"Jeg har lært mye engelsk fordi jeg selv, og gjennom mine studiekamerater har tilegnet meg mye stoff. Jeg synes kvaliteten på undervisningen og utbyttet på studiestedet har vært passe, og ikke mer enn det."

"Jeg har lært mye, og har mye bedre ballast for å undervise i faget engelsk nå. Det er flott. Hadde forventet mer tilbakemeldinger underveis fra lærerne våre, i god tid slik at vi kunne ha nyttegjort oss av tilbakemeldinger underveis. Det har ikke fungert helt med informasjon over nett. men, det har vært for stor arbeidsmengde, med mange obligatoriske innleveringer. burde f.eks etter jul jobbet mer mot eksamen"

"Har hatt meget stort utbytte av utdanningen, men omfanget av antall innleveringer har vært i meste laget, slik at noe av gleden ved å studere ble borte. Vanskelig å kombinere med jobb og familie ved siden av, så lenge det har vært så pass mange obligatoriske innleveringer"

"Innholdet har vært veldig bra, men organiseringen fra Høgskolen kunne gjerne vært bedre"

"Jeg synes historie- og litteraturbiten kunne oppgraderes litt på bekostning av didaktikk/pedagogikk. Hvordan skal vi som lærere kunne lære bort ting vi ikke har kjennskap til? Historiedelen har vært så å si fraværende både på engelsk 1 og 2. Det er underlig, all den tid det er en viktig del av læreplanen i grunnskolen. Litt mer klassisk litteratur kunne det også ha vært"

"Kunne kanskje ønsket meg litt fleire "skreddersydde" opplegg som mal for undervisningen"

"Litteratur, kultur - og fagdidaktikkforelesningene har vært dårligere enn forventet. Foreleser har enten vært dårlig forberedt eller presentert "gammelt nytt". Det ble for mye "sitt sammen i grupper og snakk"-opplegg. Foreleser i grammatikk og fonetikk, derimot, har alltid vært svært godt forberedt og læringsutbyttet der har vært som forventet. Under studieturen til York var læringsutbyttet som forventet; der lærte vi svært mye nytt som også var basert på ny kunnskap/forskning"

Matematikk 1

"Økt faglig kunnskap både faglig og didaktisk for å kunne oppnå bedre resultater med elevene bl.a gjennom økt motivasjon og dypere forståelse for matematikk. Å få faglig kompetanse slik at det er kompetansemålene som styrer undervisningen og ikke læreboka (benytter den i liten grad nå)"

"Jeg har god kompetanse i faget som jeg underviser (matematikk) og ønsket kompetanse som er høyere enn min egen, slik at den rustet meg til å undervise på videregående nivå"

"Mange år med undervisningspraksis og ulike etterutdanningskurs gjør at jeg har realkompetanse i faget. Tid til refleksjon og det å få studiepoeng i faget var viktig for meg"

"Min matematiske kompetanse er hevet, det gir større trygghet og autoritet i undervisningssituasjonen, jeg savnet litt mer fokus på mellomtrinnet i oppgaver som vi gjorde, men det er nyttig for en mellomtrinnslærer å kjenne til det elevene skal lære på ungdomsskolen"

"For få forelesninger med vekt på den didaktiske biten. Her har vi lest pensum, men det hadde vært fint om vi fikk litt mer på samlingene. Burde vært større rom for diskusjon på samlingene, dele ideer og tanker fra undervisningspraksis. Før jul var det bare 1 samling + 1 samling med innlagt eksamen. Det var for lite. Burde vært enda en med vekt på den didaktiske biten. Forøvrig er jeg fornøyd med den faglige biten. Her har jeg lært mye"

"Det burde vært langt mer undervisning på høyskolen. Dette kurset passer for de som kan mye matematikk fra før"

"Som barneskolelærer var mitt ønske å bli god i faget på grunnskolenivå. Mener at dette studiet har et for høyt faglig nivå til å få det jeg ønsker i barneskolen. Jeg ønsket å få god utdanning på det nivået jeg jobber på. Undervisning i 5-7 klasse nyter ikke godt av så høy faglig nivå. Jeg har fått stort innblikk i mange emner gjennom denne utdanningen, men jeg får aldri brukt det i min sammenheng som matematikklærer i barneskolen. Ønsket var å bli god på det nivå jeg jobber. Ja, jeg har fått godt grunnlag på mange områder, men lite matnyttig til min undervisning. Dette studiet favner for høyt nivå. Ungdomskolen er supert, men jeg får ikke "brukt" lærdommen min. Ved å studere på dette nivå opplever man god forståelse for mange ting, som gjør meg bedre som lærer, men mange av spørsmålene i undersøkelsen dreide seg om min hverdag i klasserommet og min undervisning. Der kommer dette studiet til kort. Jeg anbefaler ikke barneskolelærere dette studiet".

Matematikk 2

I undersøkelsen er det 48 lærere fra grunnskolen (ungdomsskolen) som tar videreutdanning i matematikk 2, mens det kun dreier seg om 8 lærere fra Videregående opplæring.

"Studiet har generelt vært praksisnært, både faglig og didaktisk. Matematikkfaglige utfordringer, samtidig som utvikling av egen undervisningspraksis på det aktuelle trinnet, har vært gjennomgående fokus for hele studiet".

"Svært gode forelesere. Det er alfa og omega! (Navn) og (navn) er svært dyktige fordi de gir inspirasjon og vet hva de snakker om i forhold til fag, forskning, og i forhold til den elevgruppen vi arbeider med. Det har og vært en døråpner til alle de gode filmene som ligger på nett, opptak fra faget presentert i klasser. Den fagdidaktiske refleksjonen i hverdagen forsvinner i møter og dokumentering, men dette studiet har gitt rom for nettopp dette. Det har vært helt gull. Alle lærere burde få mulighet til dette. Skoleeier har vært svært kranglete. Det har tatt mye energi og lesetid vekk fra studiet. Sørgelig. Ledelsen ved skolen har vært helt topp. Jeg skal søke om igjen på engelsk høsten 2012. Selv om jeg har hovedfag der ønsker jeg påfyll og fagdidaktisk å utvikle meg. Når man har jobbet en stund er det nødvendig".

"Forventningene var høye, men er likevel til fulle innfridd av dyktige lærere".

"Godt utbytte".

"Økt faglig kompetanse".

"Har fått bedre egen faglig kompetanse".

"Grundig faglig gjennomgang, didaktiske oppgaver har krevd refleksjon og oppdatering på fagstoff".

"Forventninger knyttet til forslag om ulike undervisningsmetoder. Forslag / eksempler som andre har utført med gode resultater".

"Hadde forventet at vi skulle bruke det forumet at vi er så mange mattelærere fra ungdomsskolen samlet, litt mer til erfaringsutveksling og diskusjoner om gode undervisningsopplegg og metoder som f.eks. muntlig eksamen for 10.klasse, oppbygging av matterom, utfordringer med tilrettelagt undervisning for 30 elever og 1 lærer".

"Høgar fagleg nivå enn eg hadde forventa".

"Gitt meg faglig trygghet, men for lite relatert til ungdomsskolen".

"Innholdet i faget er meget vanskelig. Jeg får ikke bruk for selve innholdet i egen undervisning".

"Innholdet i studiet har ligget på for høyt nivå til å kunne dedikere undervisningen i dette på ungdomsskolen".

"Jeg skal undervise i matematikk i grunnskolen, men mye av studiet gjaldt materialet for Videregående opplæring".

"Det faglige innholdet har holdt et meget høyt nivå og lå over det som var forventet".

"Faglig interessant og svært krevende videreutdanning, men altfor høyt nivå. Ikke relevant for arbeid i grunnskole".

"Lite direkte relatert til undervisningssituasjoner i ungdomsskolen. Klasseledelse var ikke tema. Svært lite med tilrettelegging av ulike undervisningsopplegg og særlig lite med tilpasset opplæring. Innleveringene var dårlig planlagt i forhold til våre samlinger - det tok også altfor lag tid før vi fikk tilbake vurdering av innleveringene - i vinter var 1. levering medio februar med vurdering som kom i april!!! Det er da vanskelig å få det læringsutbyttet du hadde ønsket av innleveringer med tilbakemeldinger sett i forhold til samlingene. Her bør det skje en endring. blir vurdering forhindret grunnet sykdom eller liknende, må høyskolen ha en plan B de må sette i verk. Det samme gjelder når en foreleser er syk - en plan B hvor en stand in kan ta jobben på kort varsel".

"Tema er svært lite relevant til ungdomskolepensumet. Nivået er svært høyt og ikke direkte linket opp mot vår hverdag. Mer om tilpasset undervisning, metoder som gjør at elevene kan begynne å like fagene igjen!

Leseopplæring 1

"Jeg hadde ingen kompetanse innen Lese- og skriveopplæring, og opplever at jeg idag aktivt kan bidra i egen skoles styring disse grunnleggende ferdighetene. Jeg brukes som ressurs av andre lærere og ledelsen i arbeidet med spes.undervisning, generell kartlegging (eks. Carlsten og Språk 6-16, Arbeidsprøven) og tilrettelegging av undervisning for barn som sliter med lesing og skriving (særlig fra 4. klasse til og med 7. klasse). Jeg blir forspurt i skolens innkjøp av digitale medier som Språkstien og Pageturner. I løpet av studiet har jeg gått fra å være ganske "blank" innen leseopplæringen til å kunne se skolens behov for styrking, og å være en aktiv deltaker i ulike drøftinger rundt f.eks tilrettelegging. Således har studiet Lesing 1 fungert over all forventning, da jeg trodde at jeg trengte minst 1 år til før jeg klarte å få denne oversikten. Derfor svaret "i svært stor grad".

"Faglærer (navn) har vært helt fantastisk. Hun har lovet oss gjennom et vel gjennomtenkt studie og studiemodelen med oppgaveskriving+resons har vært helt genial.(Navn) får en klar A i karakter. A+ om det er mulig!!".

"Studiet har fungert over forventningene. Det er mye takket være gode forelesere, høyt faglig nivå, klare faglige krav og høy praktisk relevans".

"Jeg hadde egentlig ingen store forventninger, men ble positivt overrasket. Synes jeg har lært mye, og sist, men ikke minst, har jeg reflektert over egen praksis og forhåpentligvis blitt bedre på enkelte områder".

"Jeg trodde ikke at det skulle være så utrolig spennende og nyttig!".

"Faglig fordypning, teoretisk forankring".

Godt opplegg der fokus er meget relevant og interessant; rettet direkte mot jobben. En del vekt på metodikk som jeg opplever veldig nyttig.

"Har fått mye nyttig innputt som jeg kan ta direkte med meg inn i arbeidet med elevene".

"Har blitt mere bevisst på hvorfor jeg gjør ting".

"Har hatt kunnskapsrike og engasjerte forelesere og veiledere. Pensumlitteraturen har vært god".

"Har lært mye om lesestrategier og læringsstrategier".

"Har hatt stort utbytte av jobbing i grupper og lese faglitteratur. Forelesningene har ofte vært dårlige. Spes.ped. bra. Ille når lærer ikke kan noe om ulike læringsstrategier".

"Jeg trodde at jeg skulle få mange tips om hvordan en skal få elevene videre i leseprosessen, ikke at vi skulle lære mer analyse av tekster og billedbøker".

"Studiet er bare på 30 studiepoeng, og det er begrenset hva en kan få plass til på et så lite studie".

"Trodde at Lesing 1 skulle ta for seg hovedsakelig den første leseopplæringen, men den hadde en stor hovedvekt på den andre leseopplæringen".

Leseopplæring 2

"NLA har svært god kvalitet på undervisningen. Den er praksisnær og de har en oppfølging av studentene som bare må være helt unik. Har studert på flere høyskoler, men ingen kan matche denne kvaliteten!".

"Det har vært en fin kombinasjon av teoretisk innføring og oppgaver med å gjennomføre praktiske undervisningsopplegg".

"Svært relevant stoff for min undervisningshverdag når det gjelder leseopplæring".

"Fått større innsikt i hvordan undervise i Lesing, både den grunnleggende og den videre".

"Har blitt langt mere bevisst på hvilke strategier jeg skal bruke i undervisningen, dette både i forhold til fagtekster og skjønnlitterære tekster".

"Har endret min undervisningspraksis. Er annerledes som lærer nå enn før jeg startet".

"Har fått mer ut av studiet enn forventet".

"Jeg er i dag mye mer rustet til lesopplæringsbiten, i undervisningen min, enn jeg var fra før av. Jeg har lært om teori, forskning og ikke minst har jeg lært mye om hvordan jeg kan arbeide med mine elevers leseutvikling. Skulle ønske at alle lærere kunne få anledning til å lære alt som jeg har lært!".

"Det å knytte sammen egne observasjoner og erfaringer fra praksis med teorier omkring emnet, gir grunnlag for stadig refleksjon i den hensikt å gjøre undervisningen best mulig".

"Faglig oppdatering for meg selv som gir uttelling for mine elever!".

"Ny kunnskap om muntlighet, arbeid med skjønnlitteratur, lesing i alle fag, tilrettelegging for tospråklige elever og lesestrategier".

"Trengte alt det påfyll eg kunne få. Også dei to dagane i veka vekke frå klasserommet har gjort godt".

"Faglig påfyll, refleksjon, minoritetsspråkliges vansker i særdeleshet vært lærerikt, mye ny og verdifull kunnskap til bruk i undervisning av elever og kolleger i skolen".

"Faglærere ved høyskolen har ikke gitt meg faglig påfyll. Det har kun eksterne forelesere. Dette syner jeg ble for dårlig. Informasjon om innholdet på samlingene, tidspunkt og oppmøtested har også manglet".

"Forventet at jeg skulle lære mye nytt, men var usikker på hva og hvordan".

"Forventet høyere faglig nivå på forelesere. Litteraturen gitt mye ny kunnskap. Lite utbytte av andre studenter-refleksjon, erfaringsdeling. Altfor mye tid spilt på dårlig organisering og uklare svar fra lærere på nettet. Forum på Fronter rotete, lite egnet til nettdiskusjoner. Nynorsk skriftlig reduserte utbyttet da det tok uforholdsmessig lang tid å produsere artikler på nynorsk. Skulle vært brukt på mer lesing av forskning og utviklingsarbeid, workshops og refleksjonsarbeid. Å lære nynorsk skriftlig praktiseres lite, blir fort glemt igjen".

"Jeg synes ikke kvaliteten på alle forelesningene har vært gode, men jeg har lest mye og reflektert mye i løpet av disse to årene som jeg har studert. Dessuten er mine medstudenter der og kan jeg tilbakemeldinger som skaper refleksjoner over egen yrkespraksis".

"Jeg syns at jeg kunne fått litt bedre tid til å forberede meg på materiell utlevert(oversendt av forelesere). Det er for sent å legge slikt ut på fronter kvelden før forelesingene!! Samtidig kunne noe vært mer konkret tilrettelagt

for oss som har arbeidet en stund i skolen- det er forskjell på en som har arbeidet i skolen lenge og en helt fersk lærer. Vi "eldre" har mye erfaring som vi bringer med oss, - gi oss utfordringer tilpasset vårt kunnskapsnivå".

"Savner tilpasset opplæring".

"Litt for lite nytt i forhold til Lesing 1 som jeg tok på HiT. En del dårlige forelesninger".

"Det var for mye repetisjon fra Lesing 1 - for lite nytt stoff!".

Rådgivning 1

"Har hatt videreutdanning i rådgivning, og som ny rådgiver har jeg hatt svært stort læringsutbytte av studiet. Fra å vite ingenting, har jeg nå lært både bakgrunnsteori og praktiske metoder som er lett å gjennomføre med elevene".

"Har lært mye om rådgiving: "fått mange verktøy",

"Stor inspirasjon"

"Fått høyere kompetanse på rådgivning/veiledning".

"Lært veldig mye nytt om rådgivning!".

"Utbyttet har vært som forventet, men arbeidsmengden har vært altfor stor i forhold til utbytte".

"Veldig dumt at ikke STFK prioriterer Rådgiver 2 - hadde ønsket å fortsette!".

"Rådgivning virker ikke direkte inn på min faglige kompetanse i de fagene jeg underviser i".

"Utdanner meg til rådgiver. Dette er også innholdet i faget"

Rådgivning 2

"Den ansvarlige fra (utbyderen av videreutdanningen) var helt udugelig som veileder".

"Det faglige opplegget på (utbyderen av videreutdanningen) i Rådgiving 2 har absolutt ikke vært tilfredsstillende!!! Faglig ansvarlig har ikke greid å følge opp studiet på noen måte, frister har ikke blitt holdt, informasjon har måttet blitt purret på flere ganger i tillegg til at det faglige fokuset har vært svært dårlig. Fagansvarlig har ikke noen relevante fagkunnskaper å dele med seg, og de fagpersonene han har hentet inn virker vilkårlige og uten noen overordnet plan (han tok sen kontakt med dem, derfor hadde de ikke tid). Han har ikke tatt hensyn til våre tilbakemeldinger som vi har gitt både i høstsemesteret og nå i vår, og vi har måttet gå videre med saken til høyskolen i Bergen, men uten at det har hjulpet. Frustrasjonen hos de deltakende lærere er stor, siden vi ønsker å få noe faglig igjen for studiet vi tar og det arbeidet vi faktisk må legge ned. Pensum og oppgaver vi har måttet skrive virker gjennomtenkte. Høgskolen i Bergen må endre organiseringen av studiet, men det er synd det ikke resulterer i at vi som går der nå får et bedre faglig utbytte".

"Dårlig kursansvarlig ved (utbyderen av videreutdanningen). Virket lite forberedt, gjesteforelesere sine tema var lite relevant i forhold til fagplanen. Liten og sen respons på innlevert oppgaver. i det hele, var det lite å hente på samlingene i (utbyderen av videreutdanningen). det jeg har lært har skjedd gjennom lesing av faglitte-ratur i forbindelse med innlevering av oppgaver og lesning til eksamen".

"Det har dessverre ikke vært så godt opplegg som på Rådgiving1. Leder for studiet har virket tafatt og svak. Jeg kom på studiet for å lære mer om hvordan jeg kunne bli en bedre rådgiver. Det har jeg for såvidt gjort, men det er takket være mye lesing, en god kollokviegruppe og en del av de eksterne foreleserne. Så studiet har ikke helt svart til forventningene, men læringsutbyttet har blitt godt likevel".

"Uklar progresjon, irrelevant pensum, for lite praktisk orientert tilrettelegging - svak oppfølging og planlegging av fagansvarlig".

"Jeg hadde betydelig større utbytte av studiets del 1. Samlingene og pensum på del 2 oppleves som mindre relevante for min praksis. Noen få forelesninger var svært gode, men det var lite struktur og oversikt og dårlig veiledning".

"Hadde forventinger fra rådgivning 1 og var ble skuffet over opplegget på rådgivning 2. (Utbyderen av videreutdanningen) hørte ikke på konstruktiv kritikk".

"Studiet har vært for lite praksisnært. Vi har brukt mye tid på teorier om veiledning, spesielt karriereveiledning. Lite eller ingen tid brukt på sosialpedagogisk rådgiving. 15 stp i ledelse oppleves meningsløst i et rådgivingsstudium når det er så mange konkrete områder i rådgivingstjenesten som ikke berøres".

"Det har ikke vært lik fordeling mellom sosialpedagogisk rådgivningsarbeid og yrke- og utdanningsrådgiving. Alt for lite på den førstnevnte".

"Noen av temaene syntes irrelevante for min jobb som rådgiver"

"Jeg savner orientering om mulige måter rådgiverne har i møte med elever på den sosialpedagogiske måten. Her har vi hatt altfor lite og for mye på ledelse".

"Hadde forventet å få mer innsikt i rådgiverrollen, forskningsbasert teori, nasjonale og internasjonale trender tidlig i studiet".

"Evaluerings av (utbyderen av videreutdanningen)!"

"Selv om det har vært en del samlinger av middels karakter, har jeg lært mye av pensumlitteratur og oppgaveskriving".

"Forventet større teoretisk innsikt og bedre ferdigheter innen rådgiving. Det oppnådde jeg etter eget skjønn".

"Jeg har hatt stort utbytte av å lese litteratur som er relevant, diskutere og reflektere over dette, skrive oppgaver. Samlingene har derimot vært av høyst varierende kvalitet, - noen ganger fullstendig bortkastet bruk av tid".

"Har fått mye mer enn jeg forventet meg. Like viktig som undervisningen har vært har det sosiale fellesskapet og delefellesskapet vært. Når vi er samlet i tre dager om gangen så blir vi godt kjente".

"Jeg har ganske enkelt lært mye nytt som har satt i gang en tenkning rundt egen praksis".

"Rådgivning 2 har vært et spennende studie".

"En god plattform for rådgiverjobben".

Føler meg mye tryggere i rådgiverrollen

"Jeg har altså tatt rådgiving 2 på frivillig basis. Det var tøft på toppen av full jobb som faglærer og rådgiver. Helt annerledes på rådgiving 1, da jeg hadde frikjøp i 40 %".

"Jeg har lært svært mye om fagfeltet rådgiving. Som ny rådgiver har jeg alt å lære, og i studiet har vi fått presentert svært mye ny forskning".

"Mange av disse spørsmålene stemmer dårlig med RÅDGIVNINGSSTUDIET. Der det står "undervisning" har jeg derfor svart som om det stod "rådgiving".

"Det har ikke vært videreutdanning basert på skolefag".

Fysikk 1

"Tar et fagstudie og har fått svært god utbytte av utdanningen faglig. Dette var forventet siden det er et universitetskurs i realfag som generelt er faglig utfordrende".

Fysikk 2

"Jeg har studert fysikk og har hatt veldig stort utbytte faglig og didaktisk. Vi har undervisning fast to ganger per uke - det er VELDIG bra. Svært god organisering av UMB".

"Min opplevelse av læringsutbytte overstiger mine forventninger til læringsutbytte".

"Svært interessant. Flinke forelesere".

"Gleden ved å lære mer realfag har vært minst så stor som forventet".

"Bra utbytte, for lite frigjorte ressurser, for stor arbeidsbelastning".

"Fagdidaktikken opplever eg som bortkasta, eg har forholdsvis fersk PP-utdanning, fagdidaktikk i naturfag og er i fullt arbeid på ein skole som har fokus på dette. Ville heller brukt tida til reint fagleg utdanning".

"Jeg forventet å først of fremst å lære faglige emner i fysikk, ikke didaktikk eller pedagogikk".

Kjemi 1

"Dette har vært et fag med høyt faglig nivå, akkurat slik jeg hadde forventet".

"Jeg ønsket en konkret faglig videreutdanning og det har jeg fått".

"Det har gitt meg en stor mengde kjemikunnskap".

"Faglig kompetanse for å undervise ett fag til. Pedagogisk kompetanse er ikke det viktigste".

Kjemi 2

"Økt faglig kompetanse, jeg forventet heller ikke på et Kjemi kurs at utdanningen skulle konsentrere seg om de grunnleggende ferdigheter, jeg forventet å øke min faglige kompetanse i Kjemi. Elever som velger kjemi har de generelle ferdigheter intakt ellers så faller de igjennom uansett".

"Økt faglig utbytte, samt mulighet for å undervise i et nytt realfag".

"Det var et helt bevisst valg å bruke UMB pga deres kvaliteter, de har svart fullstendig til forventningene".

"Stort faglig utbytte i fag jeg underviser i og undervisningskompetanse i nytt fag".

"Forventet utbytte var økte kunnskaper i faget, og det har jeg fått".

"Med de begrensninger et nettbasert studium i kjemi har, så er jeg svært godt fornøyd med studiet som helhet. Spesielt med den gode kontakten vi har hatt med personale på UiO".

"Veldig godt faglig utbytte".

"Jeg ønsket meg kjemifaglig påfyll".

Grunnleggende ferdigheter i matematikk. Yrkesfag

”Trodde det skulle være større samarbeid mellom yrkesfaglærer og matematikklærer, for utarbeidelse av gode undervisningsopplegg. Kunne vært mere matematikk”.

”Videreutdanning var ikke som forventet, bør nok sjekke bedre opp på forhånd”.

”Integrer matematikken i yrkesfagene, metoder og motivasjon for å gjøre dette”.

”Hadde en forventning av mer matematikk i studiet. Er positivt til hvordan studiet var”.

Vurdering av yrkeskompetanse i skole og bedrift. Yrkesfag

”Det har satt i gang en del refleksjon rundt egen praksis, det har vært gode diskusjoner og bevisstgjøring, erfaringsdeling, gode og spennende forelesere som har yrkesfaglig bakgrunn og kjennskap til skolen i dag. Mange gode forslag til litteratur. Kunne nok tatt meg mer fri fra jobben, men det har fungert godt med litt lite frikjøp”.

”Håper å få mer konkret påfyll på ulike metoder å vurdere på, feks innen egenevaluering, hverandrevurdering, kriterier og kjennskap til måloppnåelser etc.”.

”Studiet har vist hvor viktig det er å ha kunnskap om vurdering og vurderingspraksis/metoder samt kunnskap om lover og forskrifter til bruk i vurderingsarbeidet”.

”Utviklet gode vurderingsverktøy til videre bruk på skolen”.

”Det har vært ”løst” organisert og mye ”hva vil dere/ hva ønsker dere”? Jeg kunne tenkt meg en strammere struktur og flere interessante forelesere til temaet vurdering - f. eks noen med erfaring fra Videregåendeopplæring”.

Oxford Research AS, Kjøita 42, 4630 Kristiansand, Norge, Tlf. 40 00 57 93, www.oxford.no
DPU, Aarhus Universitet, Tuborgvej 164, 2400 København NV, Danmark, Tlf 87 16 13 00, www.dpu.dk

